

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Lijanos Paulauskienės
IV kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

Finansinio lizingo reglamentavimo aktualijos

Vadovas: prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras
Recenzentas: lekr. dr. Deividas Soloveičikas

Vilnius 2010

Turinys

Ižanga.....	3
1. Finansinio lizingo teisinių santykių reglamentavimo šaltinių raida ir perspektyva.....	7
2. Tarptautinių teisės normų, reglamentuojančių finansinio lizingo sutartis, taikymo ir derinimo ypatumai.....	11
3. Finansinio lizingo sutartis ir jos sudėtiniai elementai.....	15
3.1. Lizingo davėjas.....	18
3.2. Lizingo gavėjas.....	20
3.3. Lizingo dalykas.....	23
4. Kai kurie finansinio lizingo sutarties šalių teisių ir pareigų reglamentavimo aspektai...25	
4.1. Lizingo davėjo teisės ir pareigos.....	25
4.1.1. Lizingo dalyko pirkimo –pardavimo sutartis – lizingo davėjo pareiga.....	25
4.1.2. Lizingo davėjo pareiga perduoti lizingo dalyką	28
4.1.3. Lizingo davėjo pareiga užtikrinti netrukdomą lizingo dalyko valdymą ir naudojimą.....	30
4.1.4. Lizingo dalyko susigrąžinimas ir tolesnis disponavimas juo.....	33
4.2. Lizingo gavėjo teisės ir pareigos.....	35
4.2.1. Lizingo dalyko priėmimo-perdavimo momentas	35
4.2.2. Išieškojimas iš lizingo dalyko	38
4.2.3. Periodinių įmokų mokėjimo problematika.....	39
5. Lizingo teisinio santykio subjektų teisių gynimo būdų reglamentavimo aktualijos ir problematika.....	41
5.1. Reikalavimai reiškiami lizingo davėjui.....	43
5.1.1. Pirkimo-pardavimo sutarties nesudarymas.....	43
5.1.2. Lizingo dalyko neperdavimas.....	43
5.2. Reikalavimai reiškiami lizingo gavėjui.....	46
5.2.1. Įmokų nemokejimas.....	46
5.2.2. Atsakomybė už žalą prieš trečiuosius asmenis.....	49
5.3. Reikalavimai reiškiami lizingo dalyko pardavėjui (tiekėjui).....	50
5.3.1. Reikalavimas dėl lizingo dalyko kokybės trūkumų.....	50
6. Finansinio lizingo sutarties šalių pasikeitimas, teisių ir pareigų perleidimas.....	53
7. Lizingo dalyko subnuoma.....	55
8. Finansinio lizingo sutarties forma ir registracija.....	56
9. Išvados.....	58
10. Priedas.....	62
11. Literatūros sąrašas.....	63

Ižanga

Temos aktualumas. Lizingo (finansinės nuomos) sutarties pagrindu atsirandantys civiliniai sutartiniai teisiniai santykiai pasižymi tam tikra specifika ir yra reglamentuojami Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK)¹ šeštosios knygos XXX skyriuje. Šiame skyriuje sutartiniai teisiniai lizingo santykiai reglamentuojami atsižvelgiant į pagrindines 1988 m. priimtos UNIDROIT Tarptautinio finansinio lizingo konvencijos (*UNIDROIT Convention on International Financial Leasing*) (toliau – *Otavos konvencija*)² nuostatas, įtvirtinant pagrindinius lizingo sutartiniams teisiniams santykiams būdingus principus bei apibrėžiant būdingiausias šiai sutarčiai požymius ir elementus.

Lizingo teisiniams santykiams būdinga specifika labiausiai pasireiškia tuo, kad šiuose santykiuose plačiaja prasme dalyvauja trys pagrindiniai subjektai: lizingo davėjas, lizingo davėjas ir lizingo objekto pardavėjas, todėl galima sakyti, kad susiklosto trišalis lizingo teisinio santykio pobūdis ir jo įgyvendinimas, o tai sąlygoja minėtų dalyvių teisių ir pareigų, o taip pat ir atsakomybės, pasiskirstymą. Tenkinant lizingo gavėjo ekonominius interesus, rinkoje nuolat atsiranda nauji, pavieniai ar labai sudėtingi pagal savo konstrukciją ir savybėmis lizinguojami objektai. Lizingo gavėjui įdiegiant ar naudojant lizingo objektą neretai pasitaiko, kad lizingo objektas neatitinka daikto kokybės reikalavimų. Lizingo gavėjo galimybė apginti savo, kaip ekonominio daikto savininko, pažeistą teisę yra ribojama įstatymo ar lizingo sutartyje šalių nustatytų sąlygų, kurios ne visada nustatomos tinkamai, atsižvelgiant į nelygiavertę šalių padėtį ir tikslus. Lizingo davėjas nuosavybės teise iš daikto pardavėjo (tiekėjo) įgyja lizingo gavėjo nurodytą lizingo objektą, ir šis objektas pagal teisinę prigimtį yra laikomas lizingo davėjo turtu, bet pagal įsigijimo tikslą, ekonominiu požiūriu, lizingo davėjo turtu netampa. Dvejopą lizingo objekto funkciją, kai, viena vertus, lizingo sutarties galiojimo terminu jis yra lizingo gavėjo nuomojamas (valdomas ir naudojamas), ir tuo pat metu yra lizingo davėjo nuosavybė, sukelia neaiškumus trečiųjų asmenų galimų pretenzijų atveju. Lizingo objekto pardavėjas nėra lizingo sutarties šalis, bet pardavėjui įgyvendinant pagrindinę objekto perdavimo lizingo gavėjui funkciją, perdavimo momentas apsprendžia visų lizingo teisinio santykio dalyvių tam tikrų teisių ir pareigų, nustatytų lizingo sutartyje ir pirkimo-pardavimo sutartyje, atsiradimą ar pasikeitimą, ir atsakomybės ribas.

Tinkamas lizingo teisinio santykio įgyvendinimas daugeliu atveju yra lizingo sutarties šalių sutarimo rezultatas. Lizingo sutarties vykdymo metu iškilusių probleminių klausimų sprendimui, šalys pasitelkia įstatymo leidėjo Civiliniame kodekse nustatytas

¹ Valstybės žinios. 2000. Nr. 74.

² UNIDROIT Convention on International financial leasing. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.].

dispozityviasias teisės normas, arba, iškilus nestandartinei lizingo teisinio santykio situacijai, kai teisinės nuostatos nėra tiek universalios, kiek būtina problemai išspręsti, pasitelkiama teisės doktrina ir teismų praktika.

Sparčiai besivystanti rinka, mokslo ir technikos dėka atsirandantys nauji daiktai, galintys būti lizingo objektu, verslo subjektų novatoriški verslo poreikiai - veiksniai, kurie skatina lizingo teisinio santykio universalumą ir dinamiškumą. Iš kito pusės, lizingo santykiai šiuo laiku neapsiriboja vien nacionaliniu lygiu, nes verslo subjektai plėsdami veiklos teritoriją, sėkmingai integruojasi į Europos ar pasaulio mastu vykdomą komercinę-ūkinę veiklą. Tuomet ir pasireiškia būtinybė lizingo santykius reglamentuoti tarptautiniu lygiu, nes iš nedarnaus nacionalinio teisinio reguliavimo kylančias, tarpvalstybinei komercinių santykių plėtrai neigiamų padarinių turinčias teises situacijas, spręsti būtina pasitelkiant tarptautinės teisės nuostatas. Tuo tikslu, tarptautinės privatinės teisės institutas parodė iniciatyvą ir 2008 m. priėmė Lizingo modelio įstatymą (*UNIDROIT model law on leasing*)³. Šis teisės dokumentas skirtas ne tik tarptautinių finansinių lizingo santykių reglamentavimui, bet įstatymo rengėjai, teisės mokslininkai iš įvairių pasaulio valstybių, mano, kad juo vadovaujantis, nacionalinių teisės nuostatų leidėjams jis taps pavyzdine priemone teisės normų leidyboje. Naujas teisės dokumentas visada įvykis teisinėje, o šiuo atveju ir verslo visuomenėje, nes pasitelkus geriausius verslo praktikos pavyzdžius, tarptautinės teisės doktriną ir pasaulinę teisminę praktiką, jame reglamentuojami aktualūs šiai dienai finansinio lizingo verslo praktikos klausimai. Šis dokumentas, alternatyvus *soft law* pavyzdinis įstatymas, visuma teisės principų ir bendrų elgesio taisyklių, reglamentuojančių finansinio lizingo teisinius santykius, neturi privalomosios juridinės galios, bet teisine prasme skirtas pasiekti tam tikram praktiniam rezultatui.

Šiuo metu Europos Sąjungos ir atskirų valstybių narių mokslo ir verslo atstovų tarpe vyksta diskusijos dėl sutarčių teisės harmonizavimo problemų. Siekiant patobulinti dabartinę ir būsimą *acquis communautaire* sutarčių teisės srityje, buvo apsispręsta sukurti *Bendrąją principų sistemą (Draft Common Frame of Reference)*.⁴ Šiame teisės akte finansinio lizingo teisiniai santykiai reglamentuojami bendromis nuomos instituto teisės nuostatomis, tačiau yra ir specialių, finansinio lizingo teisinį santykį reglamentujančių, teisės nuostatų.

Paskutiniu metu, verslo visuomenei pateiktos naujos lizingo santykius reglamentuojančių tarptautinės teisės aktų nuostatos, turi nemažai bendrumų reguliuojant esminius lizingo santykio elementus, tačiau įstatymų rengėjai, atsižvelgdami į tarptautinės verslo praktikos padiktuotus uždavinius, teisės doktrinos požiūrį, bei teismų praktikos

³ UNIDROIT model law on leasing. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/english/documents/2008/study59a/s-59a-17-e.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.]

⁴ Draft Common Frame of Reference. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.sellier.de/pages/downloads/9783866530980_toc.pdf?code=2b4bbd3f68515c3db8a996538bf05767>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.]

poziciją vertinant lizingo santykio problematiką, teisės aktuose nustato skirtingą kai kurių lizingo elementų reglamentavimą, naujomis teisės nuostatomis apibrėžia iki šiol nereguliuotus lizingo teisinio santykio klausimus, patikslina, ar atkreipia dėmesį į nevienareikšmes kai kurių lizingo sandorio elementų reglamentavimo aktualijas.

Tyrimo objektas finansinio lizingo santykį reglamentuojančių teisės aktų analizė. Pagrindinis dėmesys skiriamas šių dokumentų teisės nuostatų tarpusavio santykiui nustatyti, reglamentuojant lizingo sutarties elementus, bei sprendžiant lizingo teisinio santykio problematiką. Apžvelgiamas teisės nuostatų bendrumas ir, svarbiausia, pažymimi skirtumai, o taip pat įvertinamas galimas poveikis nustatant kokybinį nacionalinės teisės aktų reglamentavimą finansinio lizingo srityje.

Šio darbo dėstymą sudaro 3 pagrindinės dalys. Pirmoje dalyje bendrais bruožais aptariama lizingo teisinį santykį reglamentuojančių teisės aktų raida ir perspektyva, nagrinėjamos tarptautinės teisės lizingo teisinį santykį reglamentuojančių teisės aktų taikymo ir derinimo aktualijos, apžvelgiamas pagrindinių lizingo sutarties elementų teisinis reglamentavimas skirtinguose teisės aktuose.

Antroje dalyje išsamiai nagrinėjama lizingo sutarties sudarymo ypatumai, šalių teisės ir pareigos, akcentuojama aktualiausi lizingo sutarties šalių teisių ir pareigų bendrumų ir skirtumų reglamentavimo aspektai.

Trečioji dalis skirta lizingo sutarties vykdymo ypatumų analizei. Čia nagrinėjama praktiniai finansinio lizingo sutarties šalių teisių ir pareigų įgyvendinimo ypatumai, šalių civilinės atsakomybės pagrindai ir pasekmės, kitų lizingo sutarties sudėtinių elementų teisinės registracijos ir sutarties formos, šalių pasikeitimo galimybės reglamentavimo klausimai.

Tikslas. Analizuojant lizingo teisinį santykį reguliuojančių tarptautinės teisės aktų bendras ir specialias teisės nuostatas, atskleisti teisės normų taikymo aspektus, sprendžiant lizingo sutartinių santykių problematiką, bei ją reguliuojančių nacionalinių teisės aktų tikėtino reglamentavimo perspektyvą.

Uždaviniai:

1. apibūdinti finansinio lizingo santykius reglamentuojančių teisės aktų raidą, taikymo ir derinimo galimybę.
2. išanalizuoti finansinio lizingo sutarties sampratą, požymius, ir elementus;
3. išskirti teisės aktų nuostatų reglamentavimo bendrumus ir skirtumus;
4. išanalizuoti teisės aiškinimo ir taikymo prasme teisės normas, reglamentuojančias esminius lizingo sutarties elementus.

Tyrimo metodika. Siekiant užsibrėžto tikslo darbe naudojami istorinis, sisteminis ir lyginamasis metodai. Istorinio metodo pagalba atskleidžiama finansinio lizingo reglamentavimo istorinė raida Lietuvoje ir pasaulyje. Naudojant sisteminį metodą

nagrinėjamas finansinio lizingo santykius reguliuojančių nacionalinės ir tarptautinės teisės normų tarpusavio ryšys, jų santykis su esama nacionaline teisės doktrina ir praktika. Lyginamasis metodas naudojamas lyginant analogiškų lizingo sutarties elementų reglamentavimą nustatančių teisės normų ypatumus skirtinguose teisės aktuose, atskleidžiant teisės normų bendrumus ir skirtumus.

Svarbiausi šaltiniai. Darbo tikslui realizuoti pasitelkiami teisės šaltiniai, reglamentuojantys finansinio lizingo santykius. Sprendžiant darbe iškeltus klausimus nagrinėjamos LR Civilinis kodekso teisės normos, atsižvelgiama į kitų valstybių teisės norminius aktus. Darbe lyginami ir analizuojami tarptautinės teisės dokumentai: Europos privatinės teisės instituto paskelbti 1988 m. *Otavos konvencija* ir 2008 m. *Lizingo modelio įstatymas*, apžvelgiamas numatomas lizingo teisinių santykių reglamentavimas iš *soft law* pozicijų pagal Europos civilinio kodekso tyrimo ir *Acquis* grupių 2008 m. pasiūlytą *Bendrujų principų sistemas* projektą. Negausia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir kitų teismų praktika remiamasi atskleidžiant ir aiškinantis nacionalinės teisės praktikos poziciją, nustatant ir sprendžiant lizingo teisinių santykių problematiką. Darbe atsižvelgiama į Lietuvos teisės mokslininkų V. Mizaro, V. Mikelėno, J. Gumbio nuomonę, kartu vertinama ir užsienio valstybių teisės mokslininkų A. Fötschl, R. Castillo-Triana darbai ir pasisakymai.

1. Finansinio lizingo teisinių santykių reglamentavimo šaltinių raida ir perspektyva

Teisinėje ir ekonominėje literatūroje įvairiai vertinama lizingo atsiradimo istorija, vienok sutinkama, kad šiuolaikiniai finansinio lizingo teisiniai santykiais atsirado XIX viduryje Jungtinėse Amerikos Valstijose. Jau XX amžiuje lizingas paplito ir pradėjo sparčiai vystytis Europoje. Finansiniame sektoriuje lizingas laikomas patikima ir ilgalaikė investavimo galimybe, ir kaip vienas patogiausių investavimo ir finansavimo metodų, ši finansinė paslauga ilgainiui tapo kitų prekių ir paslaugų įsigijimo prielaida ir sąlyga, bei šiuolaikine, specifine, rinkos infrakstruktūros dalimi.

Mokslo ir technikos pasiekimai skatino ne tik spartų verslo vystymąsi, bet kartu apsprendė ir lizingo teisinių santykių kaitos būtinybę, šio teisinio instituto naujų rūšių ir formų atsiradimą. Finansinis, tiesioginis ir grįžtamasis, veiklos, ar kitų formų lizingo teisinių santykių atsiradimas ir vystymasis, iš esmės buvo apspręstas lizingo sutarties šalių valios ir galimybės pasirinkti sau tinkamo elgesio variantą, atsižvelgiant į verslo poreikius, ir žinoma, neperžengiant įstatymo reikalavimų, bendrųjų teisės ir moralės principų.

Valstybių įstatymų leidėjai šalių privačius sutartinius teisinius santykius siekia reguliuoti, tačiau tik tiek, kiek tai būtina visuomenės interesų apsaugai. Atsižvelgiant į valstybėje vyraujančią teisinę sistemą, finansinis lizingas priskiriamas sutarčių teisės institutui ir šis teisinis santykis reglamentuojamas daugiausia dispozytyviomis teisės nuostatomis, apibrėžiant tik bendriausias finansinio lizingo sutarties šalių elgesio galimybes ir ribas.

Skirtingas lizingo teisinių santykių aiškinimas ir nevienoda teismų precedentinė praktika Jungtinių Amerikos Valstijų įstatymų leidėjus pirmuosius paskatino lizingo sandorį reglamentuojančias teisės normas įtraukti į specialaus teisės akto 1952 m. JAV Vieningojo komercinio kodekso (*Uniform Commercial Code*), 2A (nuoma) skyrių.⁵ Kodifikuotos teisinės sistemos atstovės Kanados Kvebeko provincijos įstatymo leidėjai lizingą reglamentuojančias teisės nuostatas įtraukė į valstybės Civilinį kodeksą, čia finansiniam lizingui skirti 1842-1850 straipsniai.

Europoje lizingas kaip teisinis institutas reglamentuojamas įvairiai. Prancūzijoje lizingas vadinamas kreditu-nuoma (*credit-bail*) ir yra reguliuojamas specialiu 1966m. liepos 2 d. įstatymu. Anglijoje lizingas reguliuojamas 1965 m. priimtu įstatymu apie nuomą-pardavimą. Belgijoje lizingas specialiaime įstatyme įvardijamas nuoma-finansavimu (*location-financement*).⁶

Tarptautinio privatinės teisės instituto ir Europos lizingo asociacijos bendrų pastangų dėka, 1988 m. Otavoje buvo priimta *Tarptautinio finansinio lizingo konvencija*

⁵ MIKELĖNAS, Valentinas. *Sutarčių teisė. Bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija*. Vilnius.: *Justitia*. 1996. p. 59.

⁶ STANISLOVAITIS, Romualdas. *Komercinė teisė*. Vilnius.: *Eugrimas*. 2005. p.205.

(toliau - *Otavos konvencija*).⁷ Šiame tarptautinės teisės akte nustatyti kertiniai tarptautinio finansinio lizingo sandorio bruožai, pabrėžiant, kad nors pagal savo prigimtį lizingas yra trišalis sandoris, turintis panašumo su nuomos ir pirkimo-pardavimo sandoriais, bet nėra priskiriamas nei vienam iš jų, ir būdamas savarankišku sandoriu, sudaro šių dviejų sandorių vienybę.

Lietuvoje lizingo paslaugos pradėtos teikti 1993 metais. 1995-1996 metais buvo įkurtos ir pradėjo veikti dabartinės Lietuvos lizingo rinkos dalyvės: UAB „Vilniaus banko lizingas“, UAB „Hanza lizingas“⁸, paslaugas verslo atstovams teikė vadovaudamosios galiojusio 1964 m. Civilinio kodekso⁹ 4 straipsnio 1 dalies nuostata nedraudžiančia sudaryti sandorius, nors įstatymo nenumatytus, bet jiems neprieštaraujančius ir Lietuvos banko valdybos 1995 m. nutarimu Nr. 125.¹⁰

Lietuvos Respublikos Aukščiausias Teismas 2001 m. birželio 21 d. civilinėje byloje pasisakė, kad lizingo tiesioginis nesureguliuavimas civiliniame įstatyme yra nepatogus tolesnei lizingo veiklos plėtrai, nes kilus ginčams dėl teisinio neapibrėžtumo neretai gali atsirasti nemažai neišspręstų klausimų. Antra vertus, lizingo sutartinių santykių teisinis nesureguliuavimas, nepažeidžiant bendrųjų prievolinės teisės imperatyvaus pobūdžio nuostatų, bendrųjų teisės principų bei laikantis šalių interesų, jų teisių ir pareigų pusiausvyros, šalims sudaro galimybę tartis dėl visų lizingo sutarties sąlygų ir būtent jose nusistatyti tarpusavio santykių ribas.¹¹

Lietuva nėra *Otavos konvencijos* narė, bet priimant 2001 m. naująjį Civilinį kodeksą lizingo sandorį reglamentuojančios teisės normos didžia dalimi buvo perimtos iš *Otavos konvencijos*.¹² Lizingo sandoris yra reguliuojamas civilinio kodekso specialiosiomis sutarčių teisės normomis XXX skyriuje įvardinus lizingu (finansine nuoma), ir priskiriant šį sandorį nuomos teisinių santykių institutui. Šiandiena Lietuvoje lizingo teisiniam santykiui reikšmingus aspektus reguliuoja ir kiti teisės norminiai aktai: Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas,¹³ apibrėžia reikalavimus finansų įmonių ir kredito įstaigoms, kurios verčiasi finansinių paslaugų teikimu, nustato jų teises ir pareigas,

⁷ UNIDROIT Tarptautinio finansinio lizingo konvencija. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/english/implement/i-88-1.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 6 d.].

⁸ Lietuvos lizingo asociacija. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.lba.lt/go.php/lizingas>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14].

⁹ Valstybės žinios. 1964. Nr.19 - 138.

¹⁰ Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 125. *Dėl paskolų rizikos duomenų bazės tvarkymo taisyklių dalinio pakeitimo*. 2002 m. kovo 14 d. Nr. 37. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lb.lt/acts/Result.asp?F=12002031437&Y=1999&M=4&D=8&Ye=2010&Me=3&De=16&SS=Ie%FOkoti&P=34>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 6 d./]

¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2001 m. birželio 21 d. nutartis c. b. UAB „Vilniaus banko lizingas“ v. R. Bagvilo komercinė gamybinė firma. Nr. 3K-7-440/2001.

¹² FÖTSCHL, Andreas. Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. *European Review of Private Law*. Volume 17 No. 4-2009. p. 663.

¹³ Valstybės žinios. 2002. Nr. 91-3891.

Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas,¹⁴ numato mokesčių požiūriu lizingo gavėjo turto (įgytos vertybės) kvalifikavimą, detalizuoja ilgalaikio turto nusidėvėjimo ar amortizacijos sąnaudų skaičiavimą, Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas,¹⁵ nustato lizingo gavėjo kaip apmokesdinamojo PVM mokesčiu asmens prievolės, 20-asis verslo apskaitos standartas¹⁶ detalizuoja visų rūšių lizingo apskaitos ir pateikimo finansinėje atskaitomybėje tvarką.

Kaip jau buvo pastebėta aukščiau, siekiant išspręsti pastebėtus finansinio lizingo verslo trūkumus infrakstruktūros finansavimo srityje, bei skatinti Europos smulkių ir vidutinių įmonių integraciją ir užtikrinti galimybę joms dalyvauti pramonės ir ūkio plėtroje pasauliniu mastu UNIDROIT 2008 m. pabaigoje teisės ir verslo visuomenei pateikė *Lizingo modelio įstatymą*. Šis dokumentas parengtas apjungus *Otavos konvencijos* nuostatas ir geriausios lizingo praktikos Jungtinėse Amerikos Valstijose pavyzdžius įkūnijančio Vieningojo komercinio kodekso nuostatas. Atrodytų, kad lizingo teisiniams santykiams reguliuoti dar vienas teisės dokumentas nėra reikalingas, tačiau jo preambulėje pažymima, kad įstatymo rengėjai yra įsitikinę, jog šis dokumentas bus tinkamas pavyzdys ne tik nacionalinių teisės aktų leidėjų veikloje, bet ir įgyvendinant verslo subjektų poreikius bei derinant ir vienodinant valstybių narių lizingo teisinių santykius reguliuojančias teisės normas. J. Gumbis teigia, jog būtinybė spręsti dėl nedarnaus nacionalinio teisinio reguliavimo kylančias, tarpvalstybinei komercinių santykių plėtrai neigiamų padarinių turinčias teisesines situacijas pastaruoju metu tapo itin aktuali.¹⁷

Atsižvelgiant į esminį Europos Sąjungos tikslą – sukurti ir palaikyti bendrosios rinkos funkcionavimą bei pastarojo tikslo pasiekimui užtikrinti būtinos prekių, paslaugų ir kapitalo judėjimo laisvės veikimą, 2008 m. paskelbtas Europos sutarčių teisės *Bendrijų principų sistemos* projektas. Nuolatinis atstovų komitetas (COREPER II) pranešime Europos Tarybai, pritarė galimybei, kad *Bendroji principų sistema* būtų formuojama kaip viena iš priemonių siekiant geresnės teisėkūros, skirta Bendrijos teisės aktų leidėjams. Tai reikštų, kad *Bendriją principų sistemą* galėtų naudoti teisės aktų leidėjai Bendrijos lygiu rengdami naujus ar peržiūrėdami galiojančius teisės aktus.¹⁸ Apžvelgus pateikto projekto sutarčių teisės nuostatas, pastebėtina, kad *Bendrosios principų sistemos* IV knygos B dalyje „Prekių nuoma“ neapsiribota vien bendromis kilnojamųjų daiktų nuomą reglamentuojančiomis teisės normomis, bet čia įvedamos ir specialios teisės normos

¹⁴ Valstybės žinios. 2001. Nr. 110-3992.

¹⁵ Valstybės žinios. 2002. Nr. 35-1271.

¹⁶ 20-as verslo apskaitos standartas „Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda“. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.tax.lt/vas/2_20.pdf>. [žiūrėta 2010 m. kovo 25 d.].

¹⁷ GUMBIS, Jaunius. Viešo administravimo erdvės tobulinimo paieškos. *Socialiniai mokslai*. 2008. Nr. 3. p. 14.

¹⁸ 2008 m. rugsėjo 3 d. Europos parlamento rezoliucija dėl bendros Europos sutarčių teisės principų sistemos. [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:295E:0031:0032:LT:PDF>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 25 d.].

konkrečiai skirtos lizingo sutartims. Be to, lizingo sandoriui įmanoma taikyti ir sutarčių teisės normas (II knyga), ir ypač bendrąsias prievolių teisės normas (III knyga).¹⁹ Tiesa, to pasekoje pasidaro painu susigaudyti tokioje gausybėje teisės normų, nes IV knygoje finansinio lizingo sandoris atskirai nėra reglamentuotas. A. Fötschl daro išvadą, kad atskiro skyriaus paskyrimas IV knygoje vargu ar pasiteisintų, kadangi svarbiausiems klausimams reglamentuoti tinka dispozityvios teisės normos reglamentuojančios nuomos teisinius santykius. Ir beje svarbiausia, finansinio lizingo sutartį integravus į bendrąjį reguliuojančių normų teisinį dokumentą ir į nuomos teisę, kas reiškia, kad tai gali duoti motyvuotus atsakymus į begalę klausimų, kurių visų sureguliuoti nei pačioje lizingo sutartyje, nei konvencijoje neįmanoma.²⁰

Jei *Otavos konvencija* reglamentuoja konkrečius, siaurai apribotus, tarptautinius finansinio lizingo sandorius, tai *Bendrujų principų sistemoje* nėra nieko pasakyta apie tai, ar nuostatos skirtos tik tarptautiniams lizingo sandoriams. Galima daryti prielaidą, kad remiantis reguliuojančių teisės normų formuluotėmis *Bendrujų principų sistemos* teisės normos sumanytos taip pat ir nesant užsienio elementams sudaromiems sandoriams. Tačiau ši problemų visuma yra glaudžiai susijusi su dar neišspręstu *Bendrujų principų sistemos* prigimties klausimu, todėl pateikti galutinį atsakymą neįmanoma.²¹

Šiuo metu verslo visuomenei pateikiami nauji tarptautinės teisės lizingo teisinius santykius reglamentuojantys teisės aktai ateityje neabejotinai įtakos finansinių investicijų plėtros galimybes ir verslo vystymąsį, tarptautinę prekybos rinką. Šie dokumentai parengti siekiant įgyvendinti pažangiausias lizingo verslo tikslus ir geriausios pasaulio lizingo praktikos iškeltus uždavinius, remiasi doktrinos ir teisminės praktikos pagrįstomis išvadomis, todėl galimai bus tinkamas pavyzdys nacionalinių teisės aktų įstatymo leidėjams, rengiant lizingo teisinių santykių reglamentavimo teisės aktus ateityje.

Toliau darbe bus analizuojami aukščiau paminėtų teisės aktų, reglamentuojančių finansinio lizingo sandorį, nuostatų tarpusavio santykis sprendžiant lizingo teisinio santykio elementų vertinimą ir problematiką, šių teisės normų bendrumai ir, svarbiausia skirtumai, bei galimas poveikis ir įtaką kokybiniam nacionalinės teisės aktų reglamentavimui.

¹⁹ FÖTSCHL, *Andreas*. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law*. Volume 17 NO. 4-2009. p. 661.

²⁰ Ten pat. p. 662.

²¹ Ten pat. P. 662.

2. Tarptautinių teisės normų, reglamentuojančių finansinio lizingo sutartis, taikymo ir derinimo ypatumai

Dauguma privatinės teisės normų yra dispozityvios ir leidžia šalims savo tarpusavio teises ir pareigas nustatyti tarpusavio susitarimu. Privatinėje teisėje yra pripažįstamas sutarties laisvės principas, kurio sudedamoji dalis yra sutarties šalių autonomija, t. y. jų teisė pasirinkti sutartiniams santykiams taikytiną teisę. Pavyzdžiui, Lietuvos ir Vokietijos įmonių sudaromoje finansinio lizingo sutartyje gali būti nurodyta, kad šalių sutartiniams santykiams bus taikoma vienos iš šalių, Lietuvos teisė (CK 1.37 straipsnio 1 dalis).

Tarptautinio finansinio lizingo sandorio šalys, sudarydamos sutartį gali susitarti, kad jų santykiams bus taikoma ne konkrečios valstybės teisė, o pavyzdžiui *Otavos konvencijos* nuostatos. Šalių autonomijos principas leidžia joms sudaryti tokį susitarimą (jei yra tenkinamos konvencijos taikymo sąlygos), ir teismas ar arbitražas šį šalių susitarimą turėtų gerbti. Šalių autonomijos principas pasirenkant taikytiną teisę nėra absoliutus,²² todėl taikytinos teisės pasirinkimas nereiškia, kad nebus taikomos imperetyvios *lex fori* arba trečios valstybės teisės normos. Tai būtinybė, šalys turi su tuo skaitytis ir apriboti savo susitarimu negali.

Otavos konvencijos taikymas apsiriboja tarptautinėmis nuostatomis (3 straipsnis 1 dalis). Konvencijos taikymo sfera nustatoma tradiciškai. Konvencija taikoma tada, kai lizingo davėjas ir lizingo gavėjas yra subjektai iš skirtingų valstybių, kas ir apsprendžia, kad sudaromas sandoris laikytinas tarptautiniu. Atitinkamai, jei finansinio lizingo šalys ar jų verslo vieta yra vienoje ir toje pačioje valstybėje, tokia lizingo sutartis nelaikoma tarptautine ir į *Otavos konvencijos* taikymo sritį nepapuola. Be to, yra reikalaujama, kad lizingo sutarties šalių valstybės, o taip pat ir lizingo dalyko tiekėjo valstybė turi būti ratifikavusios *Otavos konvenciją*. Iš to seka išvada, kad *Otavos* konvencijos nuostatų taikymo galimybės ribotos, ji yra skirta tik griežtai apibrėžtam sutartinių lizingo teisinių santykių subjektų ratui.

Lizingo modelio įstatymo 1 straipsnis nustato, kad įstatymo nuostatos gali būti taikomos bet kuriam lizingo sandoriui, jei:

- 1) turtas (lizingo dalykas) yra valstybėje;
- 2) lizingo gavėjo pagrindinių interesų centras yra valstybėje;
- 3) lizingo sandorį reglamentuoja valstybės įstatymas.

Darytina išvada, kad įstatymų leidėjas nustato tris sąlygas, kurioms esant *Lizingo modelio įstatymo* nuostatos gali būti taikomos finansinio lizingo sandoriui: dvi sąlygos susijusios su teritorija, o trečioji – su sutarčių laisvės principu. Įstatymo taikymas tampa

²²MIZARAS, Vytautas, VILEITA, Alfonsas, MIKELĖNAS, Valentinas...[et al] Civilinė teisė. Bendroji dalis. Vilnius: Justitia, 2008. p. 160.

sudėtingas, jei viena iš lizingo sutarties šalių turi kelias verslo vystymo vietas. Tokiu atveju įstatymas vadovaujasi *”res situ”* principu - pagal lizingo dalyko buvimo vietą. Kai lizingo dalykas yra mobilus, pavyzdžiui lėktuvas, laivas ar transporto priemonė, tada vadovaujamosi valstybės, kurioje yra lizingo gavėjo pagrindinių verslo interesų vieta, įstatymais. Bene problematiškiausias klausimas kyla tada, kai lizingo sutarties šalys, vadovaudamosios sutarčių laisvės principu, nustato savo teisių galias ir ribas pasirinkdamos tam tikros valstybės jurisdikciją, ne visada yra nuoseklios ir laikosi priimtų savo sprendimų nuostatų.

Civilinėje byloje²³ ieškovas (UAB *”Ervin”* ir lizingo davėjas) dėl lizinguojamo biodyzelino gamybos įrenginio kokybės trūkumų, kai atsakovas (Švedijos Karalystėje registruota bendrovė *Ageratec AB*) nesugebėjo jų pašalinti, vienašališkai nutraukė sudarytą pirkimo-pardavimo sutartį, ir kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą dėl nuostolių atlyginimo ir restitucijos taikymo, bylos teisingumą motyvuodamas pagal prievolės įvykdymo vietą (Lietuva). Lietuvos Aukščiausias Teismas nustatė, kad šalys sudarydamos biodyzelino pirkimo-pardavimo sutartį ginčų sprendimui buvo pasirinkusios Lenkijos teisę, bet vėliau, lizingo sutarties papildomu Susitarimu, šalys sudarė arbitražinę išlygą, nustatę tarpusavio ginčus spęsti pagal Londono Tarptautinio Arbitražo Teismo taisykles. Todėl Teismas padarė išvadą, kad ieškinio reikalavimu inicijuojamas ginčas yra kildinamams tiek iš lizingo sutarties, tiek iš su ja susijusios pirkimo-pardavimo sutarties, kurių sudėtine dalimi turėtų būti laikomas vėlesnis Susitarimas, todėl dėl ginčo turi būti taikomos arbitražinės nuostatos, nes esant arbitražiniam susitarimui jį apimantis ginčas nukreipiamas arbitražui, tokio ginčo esmės pagal paduotą ieškinį teismas nenagrinėja.

Verslo atstovų praktiniai sumetimai, nenuoseklumas, ir gal būt teisinis neišprusimas, lemia lizingo sutarties šalių ne visada tinkamą taikytinos teisės pasirinkimą. Taikytinos teisės nustatymas neretai siejamas su aplinkybėmis, kurios yra viešosios teisės reguliavimo dalykas, pavyzdžiui, lizingo objekto daiktinių teisių registracija. Kita vertus, ne visose valstybėse požiūris į viešą ir privatinę teisę vienodas, ir teisinis santykis gali būti reguliuojamas viešosios ar privačios teisės nuostatomis. Pavyzdžiui, daugumoje Europos valstybių teisiniai santykiai, susiję su žalos, padarytos neteisėtais institucijų, pareigūnų, veiksmais, laikomi civiliniais teisiniais santykiais ir juos reguliuoja civilinė teisė. Tačiau Prancūzijoje šie santykiai laikomi viešosios teisės reguliavimo dalyku.²⁴ Todėl nesutinku su gana drąsia, *Lizingo modelio įstatymo* rengėjo teisininko R. Castillo-Triana nuomone, kad *”net jei toks šalių pasirinkimas neatitinka procesinių ar valstybės viešosios teisės*

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. kovo 20 d. nutartis c. b. *UAB „Ervin“ v. Švedijos Karalystėje registruota bendrovė Ageratec AB*. Nr. 3K-3-128/2010.

²⁴ MIZARAS, Vytautas, VILEITA, Alfonsas, MIKELĖNAS, Valentinas...[et al] *Civilinė teisė*. Bendroji dalis. Vilnius: Justitia, 2008. p. 159.

nuostatų, bet lizingo sutarties šalių sutarimu nėra pažeidžiami trečiųjų asmenų interesai, jurisdikcijos klausimas yra tik lizingo sutarties šalių reikalas.”²⁵

Bendrujų principų sistemos nuostatose nėra nieko pasakyta apie tai, ar Europos valstybių privatūs subjektai gali sudarinėti tik tarptautinius lizingo sandorius. Remiantis reguliuojančių normų formuluotėmis, galima daryti išvadą, kad *Bendrujų principų sistemos* normos sumanytos ir taikomos taip pat ir valstybių privačių subjektų sandoriams. Tačiau ši problemų visuma yra glaudžiai susijusi su dar neišspręstu *Bendrujų principų sistemos* prigimties klausimu, todėl pateikti galutinį atsakymą neįmanoma.²⁶

Manoma, kad *Bendrujų principų sistema* turėtų tapti vietinius Europos valstybių ir tarptautinius sandorius jungiančiu instrumentu. *Otavos konvenciją* yra ratifikavusios kelios Europos Sąjungos valstybių, todėl tokiu atveju galėtų iškilti *Bendrujų principų sistemos* ir *Otavos konvencijos* taikymo konflikto galimybė. Tuomet reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad Otavos konvencija ją ratifikavusioms valstybėms suteikia galimybę pateikti pareiškimą dėl nepritaikomumo, jeigu jose galiojanti teisė yra panaši ar tokia pat kaip kitos šalies, o būtent valstybės, kuri tos Konvencijos nėra ratifikavusi ir todėl tokias valstybes Europos Sąjungos nares europinė teisė įpareigoja šiuo atveju padaryti atitinkamus pareiškimus dėl Otavos konvencijos nepritaikomumo.²⁷

Pagal 2008 m. birželio 17 d. priimtą Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (EB) Nr.593/2008 ”Dėl sutartiniais santykiams taikytinos teisės (Roma I)”²⁸ bendrą taisyklę, sutartinėms prievolėms taikytina šalių susitarimu pasirinktos valstybės teisė ir *soft law* *Bendrujų principų sistemos* teisės nuostatų, šalys negali pasirinkti kaip taikytinos sutartinėms prievolėms teisės. Reglamento 13 konstatuojamoji dalis nedraudžia šalims sutartimi savo santykius reguliuoti ne pagal valstybės privalomąją teisę arba tarptautinės sutarties normomis, bet tai jokių būdu neturi būti nukreipimas į *soft law*. V. Mizaras, atsižvelgdamas į reglamento 14 konstatuojamąją dalį, daro prielaidą, kad ateityje Bendrija gali privalomuoju teisės aktu sureguliuoti Europos sutarčių teisės taisykles. Tačiau šios nuostatos prasmė pasireikštų tik tada, jeigu, tarkime, ES būtų priimtas reglamentas dėl *Common Frame of Reference* ir jame būtų numatyta, kad šalys gali pasirinkti sutartinėms prievolėms taikytiną teisę šiuos pagrindus.²⁹

²⁵ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 10. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>> [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

²⁶ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law.* Volume 17 NO. 4-2009. p. 662.

²⁷ Ten pat. p. 662.

²⁸ OL 2008, L 177/6. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:LT:PDF>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 21 d.].

²⁹ MIZARAS, Vytautas. *Tarptautinės privatinės teisės vienodinimo Europos Sąjungoje rezultatai: reglamentai Roma I ir Roma II.* Vilnius.: *Justitia.* 2008 m. Nr. 4 (70). p.9.

Lizingo teisinio santykio šalys, vadovaudamosios sutarčių laisvės principu, savo nuožiūra gali pasirinkti taikytiną teisę su lizingo sutartimi susijusiems esminiams klausimams ar iš jos kilusiems ginčams spręsti. Tarptautinės teisės akto *Otavos konvencijos* griežtą nuorodą, leidžiančią konvencijos nuostatas taikyti tik tarptautinio verslo atstovams iš skirtingų valstybių, beje šalių valstybės turi būti konvenciją ratifikavusios, keičia lankstesnę *Lizingo modelio įstatymo* nuostata, suteikianti šalims galimybę pasirinkti taikytiną teisę atsižvelgiant į verslo interesų ar lizingo dalyko buvimo vietos teisę. Ir žinoma, visada yra tikimybė, kad ateityje, universalioji *soft law* teisė gali tapti realia priemone finansinio lizingo sutarties šalims renkantis taikytiną teisę.

3. Finansinio lizingo sutartis ir jos sudėtiniai elementai

Civilinė teisinė sutartis, kurios galiojantis civilinis įstatymas prievolinės teisės specialiųjų teisės normų pagalba neišskiria kaip atskiros sutarčių rūšies ir kurios sudarymas bei jos pagrindu kylančių civilinių teisų ir pareigų įgyvendinimas savaime nepažeidžia galiojančių civilinių įstatymų, laikytina verslo srityje civilinių teisinių dalyvių sudaroma lizingo (finansinės nuomos) sutartis.

Otavos konvencijos lizingo sandorį reglamentuojančios (I straipsnis 1a dalis) teisės nuostatos panašiai atkartojamos CK 6.567 straipsnio 1 dalyje nustatant, kad pagal lizingo sutartį viena šalis (lizingo davėjas) įsipareigoja iš trečio asmens nuosavybės teise įgyti kitos šalies (lizingo gavėjo) nurodytą daiktą ir perduoti jį lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais už užmokestį su sąlyga, kad sumokėjus visą lizingo sutartyje numatytą kainą daiktas pereis lizingo gavėjui nuosavybės teise. Iš pateiktos lizingo (finansinės nuomos) savokos aiškiai matyti, kad įstatymų leidėjas apibūdino tik vieną lizingo formą ir rūšį – netiesioginį finansinį lizingą, dar vadinamą trišaliu lizingu.³⁰ Lizingo teisiniame santykiyje dalyvauja trys šalys, ir tai apsprendžia tam tikrų teisų, pareigų, ir atsakomybės tarp subjektų pasiskirstymą, nes yra sudaromos dvi, teisiniu požiūriu nesusijusios sutartys: pirkimo-pardavimo sutartis tarp lizingo davėjo (pirkėjo), ir lizingo dalyko pardavėjo, ir lizingo sutartis tarp lizingo davėjo ir lizingo gavėjo. Finansinio lizingo sutartis yra konsensualinė, dvišalė, atlygintinė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nuomone³¹ lizingo sutarties sudarymas yra šalių suderinti valingi veiksmai siekiant nustatyti dvejopas ir neatskiriamas sutarties šalių tarpusavio teises ir pareigas: 1) dėl sutarties dalyko perdavimo nuosavybėn savininkui (lizingo davėjui), kuris lizingo santykiuose veikia kaip nuomotojas; 2) dėl lizingo sutarties dalyko iš lizingo davėjo (nuomotojo) perdavimo naudotis ir valdyti lizingo gavėjui (nuomininkui). Todėl šios dvi sutartys teisiniu požiūriu laikytinos savarankiškomis sutartimis.

Lizingo modelio įstatymo 2 straipsnyje yra išskiriami tokie lizingo teisinio sandorio požymiai:

- 1) lizingo davėjas lizingo davėjo nurodymu įgyja lizingo dalyką ar jo valdymo teisę;
- 2) lizingo davėjas praneša pardavėjui kokiu tikslu įgyja (finansuoja) lizingo dalyką;
- 3) pagal lizingo sutartį numatyta lizingo dalyko kaina apima kartu dalyko įsigijimo ir kitus mokesčius, atsižvelgiant į dalyko amortizaciją.

Šie esminiai finansinio lizingo sutarties bruožai lemia tokius teisinius padarinius:

³⁰ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia. 2003. Nr. 1-2. p. 3.

³¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 17 d. nutartis c. b. UAB "Vakario transportas" v. UAB "SEB VB Lizingas", Nr. 3K-3-125/2009

1. Lizingo gavėjui pačiam pasirinkus lizingo dalyką ir pardavėją, lizingo davėjui negali būti nukreiptas reikalavimas susijęs su daikto pasirinkimu, jei yra kokie nors daikto trūkumai ar tiekimo neatitikimas, t. y. visa atsakomybė dėl dalyko tenka lizingo dalyko pardavėjui, ir pretenzijos niekaip negali būti nukreiptos lizingo davėjui.

2. Kai lizingo davėjas informuoja lizingo dalyko pardavėją, kad daiktas yra įgyjamas lizingo gavėjo reikalavimu, tai pirmiausia reiškia, kad visos pirkėjo teisės ir sąlygos, susijusios su pirkimo-pardavimo sutartimi, tarp jų ir pardavėjo atsakomybė, pereina lizingo gavėjui, ir negali būti nukreipiama lizingo davėjui.

3. Kai tik daiktas perduodamas lizingo gavėjui, jam atsiranda prievolė mokėti lizingo periodines įmokas (nuomos mokesčių), pagrįstą amortizacinių atskaitymų funkcija.

Lizingo davėjo savarankiškai atliekama finansinių paslaugų teikimo veikla, ekonominės veiklos prasme yra finansinis tarpininkavimas, pasireiškiantis tam tikru finansavimo būdu. Lizingo davėjas lizingo sutarties pagrindu įgyvendinęs lizingo gavėjo investicinį sprendimą t. y. įsigijęs iš trečio asmens (pardavėjo, tiekėjo) lizingo dalyką nuosavybės teise, tampa teisiniu turto savininku, lizingo sutarties galiojimo laikotarpiui. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje³² pažymėjo, kad lizingas savo prigimtimi yra finansinė investicija, tikslu įgyti naujas technologijas, įrangą ir jas panaudojant kurti produktus, teikti paslaugas. Teisėto lizingo santykių subjektų lūkesčio - gauti pelną realizavimui prielaidos sudaromos, kai turtas naudojamas pagal paskirtį – verslui. Todėl laikytina, kad lizingo davėjo suteikta finansinė paslauga yra tik priemonė lizingo sutarties šalims siekiant tikslo - patenkinti individualius savo vykdomo verslo poreikius: lizingo davėjas turi poreikį investuoti laisvas kapitalo lėšas ir gauti už tai atlyginimą amortizacijos funkcijos pagalba, ir žinoma susigrąžinti įdėtas investicijas, o lizingo gavėjas – siekia gauti individualių investicijų verslui vystyti.

Tik finansinė lizingo davėjo funkcija pabrėžiama ir *Bendrujų principų sistemos* teisės nuostatų, tuo atveju, kai nuomos sutartimi siekiama finansavimo tikslų, ar kai nuomotojas perima nuomojamo objekto įsigijimo finansavimo funkciją t. y. kai kalba eina apie finansinio lizingo sutartį.³³

Lizingas CK įvardijamas kaip finansinė nuoma – taip pabrėžiama finansavimo funkcijos svarba šiame netipiniame nuomos santykiyje. Lizingo davėjas teikia finansavimo paslaugas lizingo gavėjui, t. y. finansuoja lizingo dalyko įgijimą ir perduoda jį lizingo gavėjui, kad pastarasis galėtų valdyti ir naudoti daiktą, gaudamas iš to naudos. Nuosavybės teisė lizingo sutarties galiojimo laikotarpiu, yra lizingo davėjo investicijų garantas, todėl jo atliekama tik lizingo dalyko finansavimo funkcija, ir „ekonominės nuosavybės“, o kartu ir

³² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis c. b. „VB Lizingas“ v. A. Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta.“ Nr. 3K-3-123/2004.

³³ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law.* Volume 17 NO. 4-2009. p. 660.

investicinės rizikos perdavimas lizingo gavėjui, leidžia manyti, kad lizingo sandorį galima būtų laikyti specifiniu finansinio užtikrinimo sandoriu.

3.1. Lizingo davėjas

Pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalies nuostatą lizingo davėjas yra lizingo sutarties šalis, turinti pareigą nuosavybės teise įgyti daiktą iš trečiojo asmens (pardavėjo, tiekėjo) ir perduoti jį valdyti ir naudoti lizingo davėjui už užmokestį, t. y. lizingo davėjui nustatoma daikto įsigijimo (finansavimo) pareigą.

CK 6.567 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad lizingo davėju gali būti bankas ar kitas juridinis asmuo siekiantis pelno. Pagal 2002 m. rugpjūčio 10 d. Finansinių įstaigų įstatymo³⁴ 3 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas, lizingas priskiriamas prie finansinių paslaugų, kurias teikti turi teisę įmonė ar kredito įstaiga atitinkanti įstatymo 4 straipsnio 1 dalies reikalavimus. Lietuvoje įstatymo reikalavimus atitinka ir finansavimo paslaugas teikia prie bankų įsteigtos ir jiems pavaldžios įmonės, tokios kaip „Swedbank lizingas“, „SEB lizingas“, „Nordea Finance Lithuania“, „Danske lizingas“ ir kitos.

Juridinio asmens teisinės formos apribojimas, reiškia, kad toks ūkio subjektas turi būti registruotas LR Juridinių asmenų registre,³⁵ ir atitikti CK 2.33 straipsnio nustatytus organizacinio vieningumo, civilinio teismo ir veiksnio, o taip pat civilinio procesinio teismo ir veiksnio reikalavimus.³⁶ Kai kuriais atvejais juridinio asmens teismumas nėra absoliutus ir gali būti ribojamas papildomais kvalifikaciniais reikalavimais, nustatytais tam tikrai veiklai vykdyti (licencijuojama veikla).³⁷ Nors iki šiol finansinio lizingo paslaugų teikimo veikla nėra licencijuojama,³⁸ tačiau įstatymas vis tik nustato ribojimą - teikti lizingo paslaugas gali tik pelno siekiantis juridinis asmuo. Pagal CK 2.74 straipsnio 2 dalį viešieji juridiniai asmenys turi specialų teismumą ir jų veiklos tikslai paprastai nėra pelno siekimas, todėl tokie ūkio subjektai finansines lizingo paslaugas teikti negali.

Otavos konvencija (3 straipsnis 1 dalis) reguliuoja tarptautinio verslo atstovų iš skirtingų valstybių tarpusavio santykius įgyvendinant tarptautinio lizingo sutartį, ir lizingo davėjo sąvokos apibrėžimui, ar teisinės padėties (formos ar rūšies) reglamentavimui čia nėra skiriama platesnio dėmesio.

Lizingo davėjo sąvoka specialiai nėra išskirta ir *Bendųjų principų sistemos* teisės normose (IVB -3:001 straipsnis), reglamentuojančiose kilnojamojo daikto nuomotojo prievoles. Galima būtų daryti išvadą, kad abiejuose tarptautinės teisės dokumentuose lizingo davėjo sąvoka paaiškinama per subjekto, įgyvendinančio finansinio lizingo sutartį,

³⁴ Valstybės žinios. 2002. Nr.91-3891.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo.“ Valstybės žinios. 2003. Nr. 107-4810.

³⁶ MIKELĖNAS, Valentinas.; MIZARAS, Vytautas.; BARTKUS, Gintautas.; KESARAUSKAS, Šarūnas. et al. *LR civilinio kodekso komentaras. 2 knyga: Asmenys*. Vilnius: Justitia. 2002. p. 93.

³⁷ MIZARAS, Vytautas, VILEITA, Alfonsas, MIKELĖNAS, Valentinas...[et al] *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius: Justitia, 2008. p. 237.

³⁸ LR bankų įstatymas. Valstybės žinios. 2004. Nr. 54-1832.

funkcinę paskirtį t. y. lizingo davėjas, lizingo sutarties pagrindu, kuri yra ar turi būti sudaryta, lizingo gavėjo nurodymu įsigyja lizingo dalyką iš trečio asmens (pardavėjo, tiekėjo), ir turi pareigą informuoti daikto pardavėją apie daikto įgijimo tikslą.

Kur kas plačiau vertinamas lizingo davėjo teisinis statusas *Lizingo modelio įstatyme*. Pagal įstatymo 2 straipsnį lizingo davėjas yra asmuo, kuris suteikia kitam asmeniui teisę valdyti ir naudoti turtą lizingo sutarties pagrindu. Pastebėtina, kad lizingo davėjas (*lessor*) čia įvardinamas bendriniu žodžiu asmuo (*person*), kuris reiškia tiek fizinį, tiek ir juridinį asmenį, nepriklausomai nuo to viešas ar privatus jis yra. Toks platus įstatymo leidėjo požiūris yra sąlygotas gana liberalios nuomonės, kad iš vienos pusės turi būti atviras kelias kiekvienam asmeniui, turinčiam tikslą teikti finansines lizingo paslaugas, patekti į paslaugų teikimo rinką, ir kartu neribojama valstybės teisė įvesti ribojančias nuostatas tokių paslaugų teikimo veiklai.³⁹

Manytina, kad novatoriška tarptautinės teisės nuostatų, reglamentuojančių finansinio lizingo santykius, įstatymo rengėjų pozicija neriboti subjektų galimybes teikti finansinio lizingo paslaugas kitiems, Lietuvos Respublikoje neregistruotiems juridiniams asmenims, ateityje vargu ar bus galima įgyvendinti, nes pagal 2009 m pabaigoje įsigaliojusį laisvę teikti paslaugas suteikiantį ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių paslaugų teikėjams Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo⁴⁰ 1 straipsnio 3 dalies 2 punkte numatoma išimtis, kad finansinės paslaugos nepatenka į šio įstatymo taikymo sritį.

³⁹ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, fundation and application, p. 22. [interaktyvus]. Prieiga per internetą, <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.]

⁴⁰ Valstybės žinios. 2009-12-28. Nr. 153. Publ. Nr. 6901.

3.2. Lizingo gavėjas

Lizingo gavėjo sąvoka CK nėra apibrėžta. Lizingo gavėju gali būti bet kuris juridinis ar fizinis asmuo. Pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalies nuostatą, lizingo gavėjas nurodo lizingo davėjui kokį daiktą jis norėtų įgyti verslo tikslu, todėl laikoma, kad lizingo gavėju gali būti tik verslininkas. Verslui, kaip specifinei asmens veiklai apibūdinti nacionalinės teisės aktuose gali būti vartojamos ekonominės, ūkinės-komercinės, individualios veiklos savokos, jei ši veikla atitinka tris esminius požymius: yra tęstinė (nuolatinė), savarankiška, ja siekiama ekonominės naudos.⁴¹ Verslininko, kaip fizinio asmens samprata įtvirtinta CK 2.4 straipsnio 2 dalyje, nors kai kuriose CK normose verslininko sąvoka vartojama kaip juridinio asmens ar įmonės sąvokos analogas (CK 6.161 straipsnis, 6.185 straipsnio 3 dalis ir kt.).⁴² Tokie fiziniai asmenys paprastai yra profesinė praktika besiverčiantys advokatai, gydytojai, anstoliai.

Lizingo gavėjai, juridiniai asmenys, bankų veikloje paprastai skirstomi⁴³ į privatų ir valstybinį sektorių. Privatus sektoriaus lizingo gavėjais yra įmonės, bendrovės, organizacijos. Valstybinis sektorius, kaip lizingo gavėjas, šiai dienai yra didelė problema, nes praktiškai finansinio lizingo paslaugos šiems ūkio subjektams nėra teikiamos (Priedas, lentelė Nr.1, grafos A.2.2. ir B.2.2.). Manytina, kad tokia išskirtinė padėtis susidarė todėl, kad lizingo finansinių paslaugų teikėjai griežtai vadovaujasi verslo tikslo nuostata, t. y. pelno nesiekianti įmonė lizingo paslaugų gavėju būti negali. Akivaizdu, kad tokia teisės normos nuostata neatitinka šiandienos rinkos subjektų realijų, nes tokiu būdu iš potencialių lizingo gavėjų rato yra eliminuojama ne tik didelė dalis valstybės įstaigų: ligoninės, mokslo įstaigos, tyrimo laboratorijos, kurioms reikalinga naujausia ir nemažai kainuojanti technika ir įrengimai, kurie gali būti gauti lizingo pagalba,⁴⁴ bet kartu šie subjektai, esant reikalui, yra priversti tenkinti būtinus gamybinius poreikius pasirinkdami kitokias, galimai brangesnes finansavimo paslaugas.

Jei fizinis asmuo, lizingo būdu nuomoja daiktą asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti, tai tokiai nuomos sutarčiai šiuo metu yra taikomos vartojimo kredito normos (CK 6.886-6.891 straipsniai). Vartojimo kredito normos yra atibojamos nuo lizingo teisės nuostatų, nes Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje kontatuota, kad sutarties laisvės principas sudarant sutartį yra tinkamai įgyvendinamas, jeigu civilinių teisinių santykių subjektai yra lygiavertės padėties.⁴⁵ Atsižvelgiant į tai, kad vartotojo

⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. *Teismų praktika*. Nr. 30. 2009. p. 360.

⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. *Teismų praktika*. Nr. 30. 2009. p. 259.

⁴³ Lietuvos bankas. [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

<http://www.lba.lt/go.php/lit/Lizingo_portfelio_struktura/1945>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.].

⁴⁴ ДОРОШКЕВИЧ, В. Ф., ХИЛЬ, М. А., ПОДШИПКИН, Д. А. *Особенности правового регулирования лизинга в государствах-членах ЕвразЭс*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

<<http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=13584>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.].

⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo biuletenis. *Teismų praktika*. Nr. 30. 2009. p. 346.

ekonominė padėtis yra silpnesnė ir jo derybinės galios ribotos, galimybė vartotojui pasinaudoti finansavimo paslaugomis numatoma spręsti priėmus specialų teisės aktą LR Vartojimo kredito įstatymą,⁴⁶ kurio projektas dabar yra pateiktas svarstyti LR Seimui. Šio įstatymo tikslas į nacionalinę teisę perkelti 2008 m. balandžio 23 d. ET direktyvos 87/102/EEB nuostatas, tam tikrų valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kredito sutartimis, aspektų suderinimui.

Reiktų atkreipti dėmesį į tai, kad iki šiol kredito gavėjo sąvokos CK nebuvo Vartojimo įstatymo projekto 2 straipsnio 6 dalyje kredito gavėju (vartotoju) įvardijamas fizinis asmuo, kuris siekia sudaryti ar sudaro vartojimo kredito sutartis asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti. Darytina išvada, kad ir šiuo atveju, verslo tikslo nuostata akivaizdžiai atriboja vartotojo galimybę pasinaudoti finansinio lizingo paslauga.

Otavos konvencijos nuostatos (1 straipsnis 4 dalis) taip pat netaikomos, kai lizingo gavėjas įsigyja turtą asmeniniais, šeimos ar namų ūkio tikslais.

Lizingo modelio įstatymo 2 straipsnio nuostata lizingo gavėju laiko asmenį lizingo sutarties pagrindu įgyjantį lizingo dalyko valdymo ir naudojimo teises. Atsižvelgiant į įstatyme plačiai vertinamą asmens sąvoką, galima daryti prielaidą, kad lizingo gavėju gali būti viešas ar privatus juridinis asmuo arba žmogus, besiverčiantis profesine veikla, t. y. verslo subjektas, kuris valdo ir naudoja lizingo dalyką verslo tikslams įgyvendinti, ir tuo siekia gauti kuo didesnę ekonominę naudą.

Yra tikimybė, kad *Bendrujų principų sistemos* kilnojamųjų daiktų nuomą reguliuojančios normos iš principo apims ir lizingo sutartis su vartotojais. A. Fötschl teigia, kad ypatingos formos finansinio lizingo sutartis su vartotoju, jei sutarčiai taikoma Bendrujų principų sistema, vargu ar turi prasmę. Priežastis glūdi tame, kad pretenzijų pareiškimas vartojimo nuomos sutartyje iš esmės yra imperatyvi teisės nuostata, kas reiškia, kad finansiniam lizingui būdingo pretenzijų pareiškimo lizingo davėjui išeliminavimo, vartojimo nuomos sutartyje pasiekti neįmanoma.⁴⁷

Pagal finansinio lizingo sutartį lizingo davėjas perduoda lizingo dalyką lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais. Tai rodo, kad lizingo sutartis – ne vartojimo, o verslo sutartis.⁴⁸ Manytina, kad finansinio lizingo teisiniame santykiyje sąvoka „verslo tikslas“ jau iš pat pradžių nustato įgyjamo lizingo dalyko numatomą paskirtį, apribojant jo

⁴⁶ LR Vartojimo kredito įstatymo projektas. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2511&p_org=8&p_fix=y&p_gov=n>. Žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.].

⁴⁷ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law*. Volume 17 NO. 4-2009. p. 660.

⁴⁸ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia. 2003. Nr. 1-2. p. 5.

galimą panaudojimą asmeniniams, šeimos ar namų reikmėms. Kita vertus, tik iš uždirbamų versle pajamų lizingo gavėjas gali tinkamai vykdyti prisiimtas pagal finansinio lizingo sandorį prievoles.

Darytina išvada, kad verslo tikslo reikalavimas finansinio lizingo teisiniame santykiyje nėra vienpusė nuostata, apsaugojanti tik lizingo davėjo investicinį interesą, bet tai yra objektyvi būtinybė ir sąlyga lizingo gavėjui lizingo dalyką panaudojus versle, uždirbti pajamų periodinėms įmokoms mokėti ir taip įgyvendinti lizingo sutartimi prisiimtas savo pinigines prievoles. Iš kitos pusės, verslo tikslo reikalavimas yra ne tik subjektų, galinčių gauti finansinio lizingo paslaugas, įvairovę ribojantis veiksnys, bet įtakojantis ir pastarųjų finansinių paslaugų pasirinkimo galimybę, kas neretai verčia subjektus rinktis brangesnę, ir ne visada tinkamą finansavimo priemonę.

3.3. Lizingo dalykas

Lizingo dalykas yra esminė finansinės lizingo sutarties sąlyga, todėl sutartyje jis turi būti aiškiai apibūdintas arba turi būti „individualizuojamas“ taip, kad galima būtų nustatyti daiktą, kurį nuomotojas privalo perduoti nuomininkui.⁴⁹ Lizingo dalyku gali būti bet kuris individualiais požymiais apibūdintas nesunaudojamas kilnojamas ir nekilnojamas daiktas. CK 6.568 straipsnio 1 dalis numato išimtį, kad lizingo dalyku negali būti žemė (jai netaikomi nusidėvėjimo nustatymo normatyvai),⁵⁰ ir gamtos ištekliai. Nors CK 1.98 straipsnis ir 4.2 straipsnis kaip nekilnojamą daiktą įvardija žemę, CK 1.109 straipsnis civilinių teisių objektu jau minį ne žemę, o žemės sklypą. Darytina išvada, kad šiuolaikinė Lietuvos teisė civilinių teisių objektu laiko žemės sklypą, kuris įstatymo nustatyta tvarka yra suformuotas ir nėra Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklausantis objektas (Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁵¹ 47 straipsnis). Manytina, kad pavyzdžiui, infrastruktūros objekto statyboje (keliai, geležinkeliai, tiltai), toks žemės sklypas savaime tampa neatskiriama lizingo objekto dalimi.

Kai finansinio lizingo dalyku yra pastatas, ar kita gamybos priemonė, neatskiriama susijusi su žeme, tai pagal CK 6.532 straipsnio 1 dalį lizingo dalykas perduodamas lizingo gavėjui kartu su žemės sklypo panaudos ar nuomos teisėmis, jei tai yra būtina lizingo dalyko eksploatacijai.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal bankų lizingo portfelio struktūrą tradicinis lizinguojamas daiktas yra kilnojamasis turtas: mašinos, įrengimai, gamybos priemonės, ir nekilnojamas turtas, pavyzdžiui pastatai, sandėliai, stacionarūs naftos produktų rezervuarai, bet iki šiol Lietuvos finansinio lizingo investicinėje praktikoje nematerialus turtas lizinguojamas nebuvo (Priedas, lentelė Nr. 1, grafa C).

Lizingo modelio įstatymas ėmėsi šios opios šiuolaikiniam verslui problemos sprendimo. Įstatymo leidėjas 2 straipsnyje lizingo dalyko savokai apibūdinti pasirinko bendresnį žodį turtas (*asset*), turėdamas tikslą akcentuoti lizingo dalyko nuosavybės teisę. Užsienio valstybių civilinės teisės doktrina pabrėžia du nuosavybės teisės aspektus. Pirma, nuosavybės teisė yra absoliuti, t. y. teisė laisvai, niekieno netrukdomam, savo valia ir interesais valdyti savo turta, naudotis ir disponuoti juo. Antra, nuosavybės teisės įgyvendinimas turi tam tikras ribas, kurias nustato įstatymas ir kitų asmenų teisės ir interesai.⁵² CK 1.97 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad civilinių teisių objektu gali būti daiktai, pinigai ar kitas turtas, t. y. tos turtinės ir neturtinės vertybės, dėl kurių atsiranda

⁴⁹ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: *Justitia*. 2003. Nr. 1-2. p. 10.

⁵⁰ Ten pat. p. 10.

⁵¹ Valstybės žinios, 1992, Nr.33-1014.

⁵² MIZARAS, Vytautas.; MIKELĖNAS, Valentinas.; VILEITA, Alfonsas. [et al]. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius.: *Justitia*. 2008. p. 105.

pats civilinis teisinis santykis, kartu su teisėmis ir pareigomis. „Turtu yra laikomi tie civilinių teisių (nuosavybės) objektai, kurie turi vienokią ar kitokią ekonominę ar objektyviają vertę ir civilinio apyvartumo savybę t. y. tokį objektą jo savininkas turi galimybę perleisti kitam asmeniui.“⁵³

Pagal tarptautinio lizingo praktiką lizingo dalyku gali būti ne tik kilnojamas ar nekilnojamas turtas, bet ir infrastruktūros objektai, pavyzdžiui Europos Teisingumo Teismo praktikos precedentas dėl geležinkelio riedmenų lizingavimo,⁵⁴ būsimas ar specialiai pagamintas turtas, programinė įranga ir kitos priemonės, kurių poreikį skatina nuolat kintanti rinka ir inovacijos. Programinė įranga (*software*) yra laikoma nematerialiu turtu, todėl tarp *Lizingo modelio įstatymo* rengėjų kilo diskusija⁵⁵ dėl galimybės ją pripažinti lizinguojamu objektu. Programinė įranga po ilgų svarstymų, vis tik buvo įtraukta į lizingo dalyko savokos apibrėžimą, ją priskyrus gamybos priemonei. Savaimė suprantama, kad pagal tikslą ir panaudojimo galimybes programinė įranga jau seniai verslo atstovų yra laikoma būtina ir reikalinga gamybos priemone, be kurios dabar sunku net įsivaizduoti kai kurių įprastų daiktų funkcionalią paskirtį, pavyzdžiui: automobilių navigacinės sistemos, muzikos ar kino pramonės produktai, raštvedybą ar klientų aptarnavimo procesą optimizuojanti priemonė.

Reikia manyti, kad rinkoje įdiegiamos inovacijos ir nuolat kintantys verslo subjektų pasirenkami verslo modeliai paskatino įstatymo leidėjus lizingo dalyku pripažinti ir tokius, gana neįprastus lizinguojamus objektus kaip kapitalinį turtą (*capital asset*), ateityje įgyjamą ar specialiai pagaminamą turtą. Žvelgiant į verslo vystymosi perspektyvą, yra manoma,⁵⁶ kad lizingo bendrovės galėtų lizinguoti ir infrastruktūros objektų statybą, nepriklausomai nuo viešo ar privataus pobūdžio objekto paskirties.

Verslo subjektų pasirenkami verslo modeliai ir pramonės vystymui būtinos gamybos priemonės, įstatymo leidėjus paskatino atitinkamai reaguoti į verslo realijas ir nesilaikyti nusistovėjusių lizingo dalyko standarto suvokimo. Naujų, materialių ir nematerialių objektų teisinis pripažinimas lizinguojamu dalyku yra įteisinimas to, kas verslo praktikoje jau seniai egzistuoja vienokiu ar kitokiu pavidalu, ir ši objektyvi būtinybė kartu yra impulsas ir pagalba verslo atstovams vystyti tarptautinę prekybos praktiką ir gamybos pažangą.

⁵³ JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, Asta. *Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje*. MRU. Socialinių mokslų studijos. *Mokslo darbai*. 2009. Nr. 3 p. 224.

⁵⁴ Europos Teisingumo Teismo (antrosios kolegijos) 1998m. rugsėjo 15 d. sprendimas civilinėje byloje *European Night Services Ltd v. Komisija*. *Teismo praktikos rinkinys*. 1998. p. II-03141.

⁵⁵ CASTILLO-TRIANA, Rafael. *The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application*, p. 11. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: < <http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.]

⁵⁶ Ten pat. p. 13.

4. Kai kurie finansinio lizingo sutarties šalių teisių ir pareigų reglamentavimo aspektai

Teisinis aiškumas ir ekonomiškumas reikalauja, kad šalys jau sudarydamos sutartį iš anksto žinotų savo pareigas ir teises. Lizingo sutarties šalys, įgyvendindamos sutarties laisvės principą, savo teises ir pareigas gali nusistatyti pačios, nes įstatymų leidėjas tik minimaliai reglamentuoja principinius sutartinių lizingo teisinių santykių klausimus. Verslo praktikoje dispozytiviais teisės normomis lizingo sutarties šalys remiasi tik tada, kai reikia susitarti dėl lizingo sutartyje nereguliuotų klausimų arba kai atskiros sutarties dalys ar visa sutartis, (nesvarbu dėl kokių priežasčių) pripažįstamos negaliojančiomis.

4.1. Lizingo davėjo teisės ir pareigos

4.1.1. Lizingo dalyko pirkimo –pardavimo sutartis – lizingo davėjo pareiga

LR CK 6.567 straipsnio 1 dalyje numatyta lizingo davėjo pareiga nuosavybės teise įgyti lizingo gavėjo nurodytą lizingo dalyką iš trečio asmens. Lizingo davėjas turi prievolę atlikti finansavimo funkciją ir veikia turėdamas tik finansinį interesą. Įsigytas lizingo dalykas, į kurį jis turės nuosavybės teisę, lizingo sutarties laikotarpiu, yra tik tinkamo lizingo gavėjo prievolių pagal sutartį vykdymo užtikrinimas. Lizingo davėjas, kuris lizingo sutarties sudarymo momentu nėra daikto (šios sutarties dalyko) savininkas, turi šį daiktą įgyti iš trečio asmens. Šis įgijimas privalomas, todėl ir tokio turto pirkimo-pardavimo sutartis lizingo davėjui privaloma.⁵⁷

Lietuvos Aukščiausias Teismas civilinėje byloje⁵⁸ pasisako, kad pirkimo pardavimo sandoris lizingo santykiuose yra „lydintis“ sandoris, sudaromas vykdant lizingo sutartį, ir dėl tokios savo paskirties turi tam tikrų specifinių bruožų palyginus su atskira pirkimo-pardavimo sutartimi.

Įgydamas daiktą, lizingo davėjas pagal CK 6.569 straipsnį turi prievolę pranešti daikto įgijimo tikslą daikto tiekėjui, kad lizingo dalykas bus perduotas lizingo gavėjui. Lizingo sutarties pagrindu sudaroma pirkimo-pardavimo sutartis jau iš pat pradžių, pagal tikslą, ir yra sutartis trečio asmens naudai, nes pagal 6.191 straipsnio 1 dalies nuostatą, lizingo sutartyje daroma išlyga, kad lizingo gavėjo norimą daiktą įsigys lizingo davėjas, o pardavėjas, turėdamas pareigą iš jo nupirktą daiktą perduoti, perduos daiktą lizingo gavėjui, kuris pirkimo-pardavimo sutartyje gali būti nurodomas konkrečiai arba trečio

⁵⁷ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia. 2003. Nr. 1-2. p. 4.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. Vasario 18 d. nutartis c. b. „VB Lizingas“ v. A. Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta.“ Nr. 3K-3-123/2004.

asmens nuoroda. Tokia speciali lizingo sandorio sąlyga ir lemia, kad lizingo davėjo ir pardavėjo sudaroma lizingo dalyko pirkimo sutartis gali būti vertinama kaip sutartis trečio asmens naudai. Nors teisiniu lizingo dalyko savininku tampa lizingo davėjas, ir pardavėjo su lizingo gavėju nesieja jokie sutartiniai pirkimo-pardavimo santykiai, pagal 6.573 straipsnio 1 dalį lizingo gavėjas turi teisę pareikšti visus reikalavimus, atsirandančius iš lizingo dalyko pirkimo-pardavimo sutarties, nes kaip trečias asmuo, nedalyvavęs sudarant pirkimo-pardavimo sandorį ir nebūdamas jo šalis, įgyja savarankišką teisę reikalauti įvykdyti prievolę savo naudai.

M. O. Kozir pabrėžia, kad lizingo sutartis yra specifinė teisinė konstrukcija ir yra sudėtingesnė, nes joje dalyvauja trečias asmuo pardavėjas, su kuriuo lizingo gavėjas tiesioginių sutartinių santykių neturi, bet dėka lizingo sutarties jis įgyja eilę teisių ir pareigų. Susidaro tokia teisinė kombinacija, kai lizingo santykyje savarankiško vaidmens pardavėjas neturi, tuo tarpu lizingo gavėjas, kuomet pirkimo-pardavimo sandoris yra vykdomas, gali jame dalyvauti kaip aktyvus dalyvis, nes jis yra sutartiniuose lizingo santykiuose su lizingo davėju (pirkėju).⁵⁹

Otavos konvencijos 1 straipsnio 2 dalies a punktas, reglamentuoja lizingo dalyko įgijimo tvarką, kai norimą įgyti lizingo dalyką ir pardavėją lizingo gavėjas nurodo lizingo davėjui, ir pastarasis, įgyvendindamas iš lizingo sutarties kilusią pareigą, finansuoja lizingo dalyko įgijimą. Čia pažymima, kad lizingo sutartis gali būti jau sudaryta, arba privalomai numatyta sudaryti ateityje. Ir kaip būtina sąlyga įgyjant lizingo dalyką yra nustatoma pareiga lizingo gavėjui informuoti pardavėją apie daikto įgijimo tikslą.

Lizingo modelio įstatymo 2 straipsnis nustato, kad tiekimo sutartis (*supply agreement*) yra susitarimas, kuriuo lizingo davėjas įsigyja turtą nuomai pagal finansinio lizingo sutartį. Nurodydamas lizingo dalyko įsigijimo būdą „tiekimas“, įstatymo rengėjas iš tikrųjų turi mintyje⁶⁰, kad verslo praktikoje turtas ne visada yra įsigyjamas tik pirkimo-pardavimo sutarties pagrindu. Verslo praktikoje nemažai yra ir kitokių turto įsigijimo metodų ir būdų, kurių pagalba lizingo davėjas įgyja nuosavybės ar kontrolės teisę į lizingo dalyką, pavyzdžiui: kapitalo įnašai į bendrovę, korporacijos ar partnerystės susitarimai. Taigi, nepriklausomai nuo turto įgijimo būdo, lizingo sutartimi nustatyta lizingo davėjo prievolė turtą įsigyti nesikeičia ir yra vykdytina.

Bendrujų principų sistemoje įstatymų rengėjai lizingo davėjo prievolę įgyti lizingo dalyką apibrėžia 3:101 straipsnio nuostatomis. Nauja yra tai, kad straipsnio 3 punkte yra daroma nuoroda į Europos Sutarčių teisės principų 7:101 straipsnį, kuris nurodo ir

⁵⁹ БРАГИНСКИЙ, М. И., ВИТРЯНСКИЙ, В. В. Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества. Москва.: “Статум”, 2000. р. 611.

⁶⁰ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 23. [interaktyvus]. Prieiga per internetą <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

patikslina į kurią vietą lizingo dalykas po jo įsigijimo turėtų būti pristatomas lizingo gavėjui.

Apžvelgus aukščiau paminėtus finansinio lizingo sandorio vienos iš sudėtinių dalių – pirkimo-pardavimo sutarties įgyvendinimą reglamentuojančias teisės normas, darytina išvada, kad nepriklausomai nuo to, kokią prasmę suteiksime lizingo dalyko įgijimo sandoriui, laikydami jį sutartimi trečio asmens naudai, tiekimo sutartimi, ar tradicine pirkimo-pardavimo sutartimi, lizingo dalyką privalančio įsigyti nuomai pagal finansinio lizingo sutartį lizingo davėjo prievolė nekinta ir yra vykdytina.

4.1.2. Lizingo davėjo pareiga perduoti lizingo dalyką

Ir LR Civilinis kodeksas, ir kiti, tarptautinius finansinio lizingo sandorius reglamentuojantys teisės aktai, vienodai nustato lizingo dalyko perdavimo pareigą lizingo dalyko pardavėjui, jei lizingo sutartimi nenumatyta kitaip. Lizingo dalyko perdavimo pareiga yra ypatinga, nes lizingo davėjui yra kilusi iš lizingo sutarties ir yra įgyvendinama pardavėjo vykdant pirkimo-pardavimo sutartį. Lizingo davėjas atlieka daikto finansavimo funkciją, ir daiktą įgydamas veikia turėdamas tik finansinį interesą. todėl jis nėra susinteresuotas priimti lizingo dalyką iš pardavėjo, nes: pirma įgytas daiktas jam visai nėra reikalingas, antra jam nėra tikslo prisimti daikto kokybės, komplektiškumo ar patikros išlaidų (CK 6. 328 straipsnis), ir trečia - daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizikos, t. y. visos, daikto įgijėjui būdingos, teisių ir pareigų visumos.

Pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalies nuostata, pardavėjas, vykdydamas savo pareigą pagal pirkimo-pardavimo sutartį, perduoda lizingo dalyką tiesiogiai lizingo gavėjui jo verslo vietoje. Nuo daikto perdavimo momento:

- 1) lizingo davėjui atsiranda nuosavybės teisė į lizingo dalyką;
- 2) daikto atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika pereina lizingo gavėjui (CK 6.571 straipsnio 1 dalis);
- 3) lizingo davėjui atsiranda pareiga perduoti lizingo dalyką nuomoti lizingo būdu;
- 4) lizingo davėjui ir lizingo gavėjui atsiranda su daikto nuoma susijusios teisės ir pareigos;
- 5) lizingo gavėjui atsiranda pareiga mokėti periodines įmokas už naudojimąsi lizingo dalyku;

Lizingo gavėjas neperima visų pirkėjo teisių ir pareigų – jis negali nutraukti pirkimo –pardavimo sutarties be lizingo davėjo sutikimo. Lizingo davėjui, kaip daikto pirkėjui ir jo savininkui, išlieka pareiga užtikrinti, kad įgytas turtas bus tinkamai perduotas valdyti ir naudoti verslo tikslams (CK 6.567 straipsnio 1 dalis). Nors pretenzijas dėl daikto perdavimo lizingo gavėjas turi teisę reikšti pardavėjui, lizingo gavėjui išlieka atsakomybė už lizingo sutartyje numatyto tikslo pasiekimą – daikto, reikalingo lizingo gavėjo verslui, tinkamą perdavimą pastarajam, o jei tokia prievolė nevykdoma, dėl aplinkybių, už kurias atsako lizingo davėjas – lizingo gavėjas turi teisę nutraukti lizingo sutartį ir reikalauti nuostolių atlyginimo ar naudotis teise sustabdyti periodinių įmokų mokėjimą (CK 6.570 straipsnio 2 ir 3 dalys).⁶¹

CK 6.568 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad lizingo dalyko perleidimas neatleidžia lizingo davėjo nuo jo prievolių, kurių įvykdymo terminas iki prievolių perdavimo

⁶¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis c. b. „VB Lizingas“ v. A. Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta.“ Nr. 3K-3-123/2004.

tretiesiems asmenims buvo suėjęs, iš lizingo sutarties išplaukiančių, ir nekeičia, lizingo sutarties esmės. Lizingo dalyko perdavimas nuomai, lizingo gavėjui sukelia atsakomybę prieš trečiuosius asmenis. Lizingo davėjas yra daikto pirkėjas pagal pirkimo-pardavimo sutartį, ir tai, kad sutartyje nustatyta išimtis pardavėjui lizingo dalyką perduoti lizingo davėjui, nekeičia pirkimo-pardavimo sutarties prasmės (CK 6.305 straipsnio 1 dalis), nes pirkėjas nupirktą daiktą priimti privalo ir todėl turi prievolę prieš daikto pardavėją apmokėti įgyto daikto kainą, nes tokia nuostata buvo nurodyta pirkimo-pardavimo sutartyje, nepriklausomai nuo to, kada daiktas bus perduotas nuomai.

Lizingo davėjas yra atsakingas ir prieš lizingo gavėją kaip lizingo dalyko pardavėjas, t. y. tuo laiku, kai lizingo gavėjas, sumokės visą lizingo dalyko kainą, jei taip numatyta lizingo sutartyje, lizingo davėjas turės pareigą dalyką nuosavybės teisę perleisti lizingo gavėjui.

Su daikto perdavimu lizingo gavėjui yra susijusi dar viena, aukščiau nepaminėta, lizingo davėjo pareigą – lizingo gavėjui užtikrinti netrukdomą perduoto lizingo dalyko valdymą ir naudojimą,

4.1.3. Lizingo davėjo pareiga užtikrinti netrukdomą lizingo dalyko valdymą ir naudojimą

Lizingo davėjo pareiga perduoti lizingo dalyką nuomai apima ne tik veiksmus, kurie reikalingi daiktui faktiškai perduoti (tai paprastai atlieka lizingo dalyko pardavėjas), bet ir daikto valdymo perdavimą lizingo gavėjui, bei bet kokių su valdymo ar naudojimo teise susijusių kliūčių pašalinimą, kad lizingo gavėjas galėtų tinkamai daiktą valdyti.

Lietuvos Aukščiausias Teismas civilinėje byloje⁶² dėl lizingo dalyko valdymo atsiradimo pasisako, kad nuomos sutartimi daiktas perduodamas valdyti ir naudotis, ir jeigu įgijėjui (nuomininkui) sudaroma galimybė naudotis daiktu, tai galima daryti išvadą, kad nuomos dalykas perduotas. Kilnojamo daikto valdymas atsiranda įvairiais pagrindais, o ne vien dėl fizinio daikto perdavimo. Atliekant kitus veiksmus, kurie išreiškia asmens valią užvaldyti daiktą (CK 4.28 straipsnio 8 punktas), gali būti nustatytas daikto valdymo atsiradimas. Pavyzdžiui, tai gali būti akto apie daikto priėmimą-perdavimą vykdant lizingo sutartį pasirašymas, nors lizingo dalykas fizine prasme nėra gautas. Akto pasirašymu gali būti patvirtinama, kad lizingo gavėjui nėra kliūčių arba kad jam sudarytos galimybės naudotis daiktu. Ar jis pasinaudos sudarytomis galimybėmis ir ar iš tikrųjų naudosis lizingo dalyku, valdymo atsiradimui nėra svarbu.

Nors Civiliniame kodekse nėra tiesioginės teisės normos įpareigojančios lizingo davėją garantuoti lizingo gavėjui netrukdomą lizingo dalyko valdymą ir naudojimą visą lizingo sutarties laikotarpį, bet įstatymas suteikia lizingo davėjui teisę ir galimybę, užtikrinti netrukdomą lizingo gavėjo daikto valdymą, ribojant trečiųjų asmenų reikalavimo teises, nukreiptas į lizingo dalyką. Čia įrodomąja priemone yra tai, kad lizingo dalykas yra visų pirma lizingo davėjo nuosavybė, ir iš jo negali būti išieškoma pagal trečiųjų asmenų ar lizingo gavėjo kitų kreditorių reikalavimus pirma eile, jei yra įregistruota finansinio lizingo sutartis (CK 6.572 straipsnio 1 dalis).

Netrikdomas lizingo dalyko valdymo užtikrinimas yra *Otavos konvencijos* 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta lizingo davėjo pareiga ir išimtinė teisė, pabrėžiant, kad niekas kitas neturi ir negali trukdyti nuomojamo daikto valdymo, nepriklausomai nuo to, turi jis tam suteiktą ar kitokiu pagrindu įgytą reikalavimo teisę, jei tik tokia teisė nėra įgyta dėl pačio lizingo davėjo netinkamų veiksmų ar elgesio. Tai imperatyvi įstatymo nuostata, kurios lizingo sutarties šalys negali pakeisti, o kiti subjektai negali pažeisti.

Lizingo gavėjo teisė netrukdomai valdyti ir naudoti lizingo dalyką numatyta *Lizingo modelio įstatymo* 16 straipsnio 1 dalies a punktu. Čia įtvirtinama išimtis ir turbūt

⁶² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 17 d. nutartis c. b. UAB "Vakario transportas" v. UAB "SEB VB Lizingas." Nr. 3K-3-125/2009.

vienintelė pareiga lizingo davėjui trunkanti visą finansinio lizingo sutarties laikotarpį, kuomet lizingo davėjas neturi leisti, kad:

- i) tą patį lizingo dalyką pasisavintų, naudotų ar jo reikalautų trečioji šalis, taip apribodama teisėtą lizingo gavėjo daikto valdymą ir naudojimą;
- ii) trečioji šalis pareikštų reikalavimo teisę į lizingo dalyką, remiantis nuosavybės teise;
- iii) kompetetingos institucijos konfiskuotų ar areštuotų lizingo dalyką, nesant tam teisinio pagrindo.⁶³

Asmuo, pretenduojantis į lizingo dalyką ar reiškiantis pirmesnę, nei lizingo davėjo, kreditorinę reikalavimo teisę į daiktą, privalo:

- 1) pagrįsti tokią reikalavimo teisę arba turėti teismo patvirtintą sprendimą;
- 2) reikalavimo teisė turi būti atsiradusi dėl paties lizingo davėjo aplaidžių ir neatsakingų veiksmų.

Antruoju atveju, reikalavimo teisę reiškiančiam asmeniui, kiltų pareiga įrodyti, kad lizingo davėjas savo veiksmais pažeidė finansinio lizingo sutartį, ko pasekoje, pagal bendrąsias civilinės atsakomybės taisykles, lizingo davėjas turėtų įrodinėti, kad vykdydamas lizingo sutartį veikė rūpestingai ir atidžiai.

Lizingo davėjo pareigos pažeidimo praktinė pasekmė, įpareigotų lizingo davėją kompensuoti lizingo gavėjo patirtus nuostolius. Ir čia iškyla dar viena svarbi problema, susijusi su lizingo davėjo patikimumu ir, esant kritiniam atvejui, mokumu, nes priešingu atveju lizingo gavėjui atgauti patirtus nuostolius yra tik teorine galimybe, praktiškai neįgyvendinama. Kaip matome, finansinių paslaugų teikimo praktikoje, lizingo gavėjas turėtų atsakingai vertinti finansinę paslaugą teikiančio ūkio subjekto - lizingo davėjo, veiklos finansinį potencialą ir bankroto galimybę.

Bendrujų principų sistemoje nenumatoma speciali teisės nuostata, įpareigojanti lizingo davėją garantuoti lizingo gavėjui netrikdomą lizingo dalyko valdymą ir naudojimą, nors pagal bendrąją 3:102 straipsnio nuostata, yra nustatyta daikto nuomotojo pareiga riboti trečiųjų asmenų galimybę trukdyti nuomojamo daikto valdymą ir naudojimą visą nuomos sutarties laikotarpį.

Apibendrinus teisės aktų nuostatas, darytina išvada, kad lizingo davėjui lizingo teisiniame santikyje tenka svarbiausia finansavimo pareiga, tačiau, jam kaip daikto pirkėjui ir jo savininkui, išlieka pareiga užtikrinti, kad įgytas turtas būtų tinkamai perduotas valdyti ir naudoti lizingo gavėjui verslo tikslams. *Lizingo modelio įstatyme* lizingo davėjui nustatyta pareiga lizingo gavėjui garantuoti nepertrukiamą lizingo dalyko valdymą visą finansinės lizingo sutarties laikotarpį, apribojant trečiųjų asmenų galimybę reikšti

⁶³CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 41. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

reikalavimo teisę į lizingo dalyką, kartu yra ne tik įstatymo nuostata sauganti lizingo davėjo interesus, bet ir svarbi sąlyga lizingo gavėjui tinkamai ir laiku vykdyti iš finansinio lizingo sutarties kylančias prievolės.

4.1.4. Lizingo dalyko susigrąžinimas ir tolesnis disponavimas juo

CK 6.571 straipsnio 4 dalies nuostata lizingo gavėjas įpareigojamas lizingo dalyką naudoti ir išlaikyti rūpestingai ir atidžiai, palaikyti jį tokios būklės, kokios jam buvo perduotas, atsižvelgiant į normalų nusidėvėjimą. Šis įpareigojimas yra siejamas ir su lizingo gavėjo prievole daiktą išlaikyti ar remontuoti (CK 6.571 straipsnis 2 dalis). Savaimė suprantama, kad tai yra įprasti daikto savininkui įpareigojimai. Tačiau čia turima mintyje ir kitas veiksnys, t. y. daikto būklė labai svarbi ne tik lizingo gavėjui, bet ir lizingo davėjui nes, pirma, nuo tinkamos lizingo dalyko eksploatacijos priklauso jo naudingo tarnavimo laikas, antra, jei lizingo sutartyje nėra numatyta lizingo gavėjo pageidavimo įgyti lizingo dalyką nuosavybės teise, tai daiktas lizingo sutarties termino pabaigoje turi būti gražintas lizingo davėjui.

CK 6.567 straipsnio 1 dalis numato galimybę lizingo gavėjui sumokėjus visą lizingo sutartyje numatytą kainą lizingo dalyką įgyti nuosavybės teise. Lizingo teisiniai santykiai trunka ilgą laikotarpį, todėl natūraliu būdu pasibaigus lizingo sutarčiai ar dėl vienokių ar kitokių aplinkybių iškilus būtinybei, lizingo davėjas turi susigrąžinti lizingo dalyką ir spręsti lizingo dalyko tolesnio valdymo klausimą. Tokio atvejo pavyzdys galėtų būti CK 6.574 straipsnyje reglamentuojamas atvejis, jei lizingo gavėjas iš esmės pažeidžia finansinio lizingo sutartį, tai nutraukus sutartį, lizingo davėjas turi teisę reikalauti gražinti jam lizingo dalyką.

Civilinėje byloje⁶⁴ ieškovas (lizingo davėjas) vienašališkai prieš terminą nutraukė su atsakovu sudarytas kelias lizingo sutartis, kai atsakovas vėlavo mokėti periodines įmokas, ir pareikalavo gražinti lizinguojamas transporto priemones, bei sumokėti nesumokėtas lizingines įmokas, o taip pat atlyginti nuostolius, kurie atsirado dėl to, kad ieškovas sugrąžintas transporto priemones, pardavė pigiau, ir pelno gavo mažiau, nei kada būtų gavęs, jei atsakovas būtų tinkamai įvykdęs lizingo sutartį. Lietuvos Apeliacinis Teismas atkreipė dėmesį, kad lizingo sutartyje buvo nustatyta esminę šalių nelygybę įtvirtinusi netesybų dydžio nuostata, nepagrįstai suteikianti lizingo gavėjui teisę piknaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita, todėl taikydamas CK 6.228 straipsnio ir 6.258 straipsnio 3 dalies nuostatas, teismas netesybų dydį sumažino, nustatydamas protingą ir pagrįstą kreditoriaus ir skolininko interesų balansą, ir ieškovo reikalaujamų nuostolių nepriteisė, nes nustatė, kad ieškovas, pardavęs transporto priemones antrą kartą, gavo iš to naudos, realių nuostolių nepatyrė.

Neretai iškyla klausimas, kaip turėtų būti sprendžiamas tolesnis lizingo dalyko valdymo klausimas. *Lizingo modelio įstatymo* 24 straipsnio 1 dalis numato galimybę

⁶⁴ Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis UAB „Parex faktoringas ir lizingas“ v. UAB „BTSK“; O.T.; L.T. Nr. 2A-879/2009.

lizingo davėjui lizingo sutarčiai natūraliai pasibaigus (lizingo dalyko nuoma), ar nutraukus ją dėl lizingo gavėjo nemokumo, susigražinti turtą savo valdyman. Įstatymo 2-oji dalis nustato lizingo davėjo teisę susigražintu daiktu disponuoti, t. y. lizingo davėjas turi teisę ir galimybę tą patį lizingo objektą parduoti, nuomoti ar kitaip panaudoti. Tai progresyvi nuostata keliais aspektais: pirma tai efektyvus būdas lizingo davėjui atgauti įdėtas investicijas, antra, tai puiki galimybė investavimo plėtrai, kai teisės nuostatų pagalba finansiniam sektoriui atsiranda galimybė sukurti veikiančią antrinę lizingo objektų rinką.

4.2. Lizingo gavėjo teisės ir pareigos

4.2.1. Lizingo dalyko priėmimo-perdavimo momentas

CK 6.570 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad pardavėjas perduoda daiktą tiesiogiai lizingo gavėjui pastarojo verslo vietoje, jeigu šalių sutartyje nėra numatyta kitaip. Nuo daikto perdavimo momento lizingo davėjas įgyja nuosavybės teisę į lizingo dalyką, o ekonominiu daikto savininku tampa lizingo gavėjas. Nuo lizingo dalyko perdavimo momento atsitiktinio žuvimo ar sugedimo rizika (CK 6.571 str. 1 d.) pereina lizingo gavėjui. Perduodamas lizingo dalyką, pardavėjas pirmiausia įvykdo svarbiausią pareigą lizingo davėjui (pirkėjui) pagal pirkimo-pardavimo sutartį (CK 6.317 straipsnio 1 dalis). Vadinasi, ir lizingo davėjas įvykdo pareigą perduoti lizingo dalyką lizingo gavėjui valdyti ir naudoti pagal lizingo sutartį.⁶⁵

Finansinį lizingą reglamentuojančios teisės normos nenustato kaip konkrečiai turi būti vykdomas daikto priėmimas, tačiau remiantis CK 6.346 straipsnio. 2 dalies nuostata lizingo gavėjas privalo atlikti visus veiksmus, reikalingus daiktui primti. Rūpestingo daikto savininko reikalavimas įpareigoja lizingo gavėją patikrinti perduoto daikto kokybę, komplektiškumą, nustatyti pastebėtus daikto trūkumus ir neatikimus. Paprastai daikto priėmimas pagal sutartį yra įforminamas priėmimo-perdavimo aktu, kuriuo yra ne tik konstatuojamas daikto perdavimo faktas, nurodantis nuosavybės teisės atsiradimo momentą, bet kartu jame nurodomi pastebėti daikto trūkumai ar neatitikimai tampa žinomi pardavėjui, kas nemažai svarbu daikto garantiniam laikotarpiui užfiksuoti.

Tai, kad lizingo dalykas priimtas ir atitinka sutartyje numatytą specifiką, reiškia, kad tiek lizingo davėjo tiek lizingo daikto pardavėjo pareigos įvykdytos tinkamai.

Kai lizingo dalykas yra nekilnojamas daiktas, paprastai laikomasi CK 6.398 straipsnio 1 dalies nuostatos, ir lizingo dalyko priėmimo-perdavimo aktas yra pasirašomas pardavėjo, lizingo davėjo ir lizingo gavėjo, nes šiuo aktu lizingo sutarties galiojimo laikotarpiui bus registruojama lizingo davėjo nuosavybės teisė.

Lizingo dalyko perdavimo terminas gali būti numatytas lizingo sutartyje, o jei jis sutartyje nenumatytas, tai vadovaujantis CK 6.53 straipsniu daiktas turi būti perduotas per protingą terminą. Prievolė nebus tinkamai įvykdyta, jei yra pažeistas lizingo dalyko komplektiškumas ar lizingo dalyko esminės pagrindinio daikto dalys (CK 4.15 straipsnis) nėra perduotos kartu su daiktu, arba neįvykdyta lizingo dalyko aptarnavimą numatanti paslauga, be kurios lizingo dalykas negali būti naudojamas.

⁶⁵ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia. 2003. Nr. 1-2. p. 11.

Otavos konvencijos 10 straipsnis nurodo, kad lizingo dalyką iš pardavėjo priima lizingo gavėjas, tačiau konvencija nereglamentuoja lizingo dalyko priėmimo-perdavimo momento ar daikto tinkamo perdavimo sąlygų. Lizingo gavėjas gali reikšti visus reikalavimus lizingo dalyko pardavėjui dėl daikto kokybės, bet 12 straipsnio 5 dalis apriboja lizingo gavėjo galimybę reikšti kitokias, nei straipsnyje nurodytos, pretenzijas dėl lizingo dalyko pristatymo lizingo davėjui, nebent dėl to jis būtų kaltas.

Lizingo modelio įstatymo 12 straipsnis įveda naują, iki šiol niekada nebuvusią, reguliuojamą, lizingo dalyko pristatymą į vietą reglamentuojančią teisės nuostatą. Jeigu pagal finansinio lizingo sutartį, lizingo dalykas pristatytas į vietą su trūkumais, ir dėl šių trūkumų nėra nei lizingo gavėjo, nei lizingo davėjo kaltės, lizingo gavėjas gali pareikalauti lizingo dalyką apžiūrėti ir savo nuožiūra nuspręsti tokios būklės lizingo dalyką priimti, pareikalaudamas lizingo dalyko vertės nuostolio atlyginimo iš lizingo dalyko tiekėjo, bet be teisės vėliau lizingo dalyko visai atsisakyti.

Šia įstatymo nuostata, įstatymo rengėjai nori atkreipti dėmesį į lizingo dalyko pristatymo į verslo vietą svarbą. Lizingo dalyko tiekėjas atsako už lizingo dalyko trūkumus, kurie atsiranda daiktą tiekiant ar transportuojant į pristatymo vietą. Todėl, jei nėra kitos išeities, ir lizingo davėjas turi priimti lizingo dalyką tokiam stovyje, jis gali pareikalauti ekonominės kompensacijos – nuostolių atlyginimo iš lizingo dalyko tiekėjo. Iš kitos pusės, patirtus lizingo gavėjo nuostolius dėl lizingo dalyko gali atlyginti ir draudimo kompanija, tačiau lizingo dalyko tiekėjas liks atsakingas už nepadengtą draudimo kompanijos nuostolių dalį lizingo gavėjui⁶⁶.

Lizingo modelio įstatymo 13 straipsnis papildo *Otavos konvenciją*, ir lizingo dalyko tinkamo priėmimo-perdavimo momentą, apsprendžiantį lizingo gavėjo teisių ir pareigų atsiradimą, nustato nuo tada, kai lizingo gavėjas priima lizingo dalyką iš karto, jį pristačius, arba neatsisako jo po tam tikro laikotarpio. Tokiu atveju lizingo dalyko perdavimo pareiga skaitoma įvykdyta tinkamai. Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies a punktas nenustato jokios galimybės pareikšti pretenziją dėl lizingo dalyko lizingo davėjui po to kai, lizingo gavėjas daiktą priėmė.

CK 6.318 straipsnio antroje dalyje reglamentuojami daiktų perdavimo vietos ir momento klausimai. Panašios taisyklės nustatytos ir 1980 m. Vienos konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių 31 straipsnyje. Tačiau CK 6.318 straipsnio taisyklėmis vadovaujamosi tik jei pirkimo-pardavimo sutartyje, įskaitant ir šalių pasirinktas Incoterms sąlygas, nenurodyta konkreti vieta, kurioje turi būti perduoti

⁶⁶ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 36. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.]

daiktai.⁶⁷ Lizingo teisiniame santykiyje nupirktas daiktas pardavėjo (tiekėjo) perduodamas tiesiogiai lizingo gavėjo verslo vietoje. Jei daiktas turi būti pristatytas į kitą vietą, lizingo sutartyje turi būti nurodyta daikto pristatymo vieta.⁶⁸ Atsižvelgiant į tai *Bendrujų principų sistema* numato teisės nuostatą dėl vietos, kur turi būti įvykdytas išpareigojimas pristatyti nuomojamąjį objektą. Ji taikoma tada, kai nuomotojas nuomojamąjį objektą įsigyja iš trečio asmens, kurį pasirenka nuomininkas. Taigi ši norma taikoma tik susiklosčius trišaliams sutartiniams santykiams ir siejama su finansinio lizingo sutarties tipišku požymiu, kai lizingo gavėjas tiekėją pasirenka pats.⁶⁹

Lizingo dalyko perdavimo lizingo gavėjui momentas, apsprendžia lizingo teisinio santykio dalyvių tam tikrų teisių ir pareigų atsiradimą ar pasikeitimą, ir nustato atsakomybės sąlygas ir ribas. Įstatymo leidėjas *Lizingo modelio įstatyme* nustato naują teisės nuostatą, reglamentuojančią lizingo dalyko tiekėjo atsakomybę lizingo gavėjui už nuostolius dėl netinkamo daikto transportavimo. *Bendrujų principų sistema* laiko svarbiu veiksmu faktą, ir todėl numato naują teisės normą reglamentuojančią pareigą nurodyti į kurią vietą finansinio lizingo sutarties dalykas turėtų būti pristatomas. Aukščiau paminėti lizingo teisinio santykio elementai: lizingo dalyko pristatymo vieta ir galimybė lizingo gavėjui pareikalauti iš pardavėjo (tiekėjo) nuostolių atlyginimo, kai daiktas į verslo vietą pristatytas su trūkumais, konkretizuoja ir papildo šalių teises ir pareigas, bei nustato atsakomybės ribas ir sąlygas.

⁶⁷ MIZARAS, Vytautas. *Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse*. Vilnius.: *Justitia*. 2003. Nr. 5-6. p. 19.

⁶⁸ БРАГИНСКИЙ, М. И., ВИТРЯНСКИЙ, В. В. *Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества*. Москва: "Статут." 2000. p. 589.

⁶⁹ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law*. Volume 17 NO. 4-2009. p. 661.

4.2.2. Išieškojimas iš lizingo dalyko

Trečiųjų asmenų prievolinės teisės į lizingo dalyką gali atsirasti iš lizingo gavėjo prievolių, susijusių su lizingo dalyko valdymu, netinkama priežiūra ar nerūpestinga daikto eksploatacija, atsiskaitymu už pateiktas bet kokios rūšies paslaugas, susijusias su daikto naudojimu. Lizingo gavėjo bankroto atveju, CK 6.572 straipsnio 2 dalis nustato, kad lizingo davėjas gali panaudoti savo teises prieš lizingo gavėjo kreditorius ir bankroto administratorių jei lizingo sutartis įstatymų nustatyta tvarka įregistruota.

Otavos konvencija 7 straipsnio 1 dalyje nustato lizingo davėjo daiktinės teisės pirmenybę prieš kitus lizingo gavėjo kreditorius ir bankroto administratoriaus reikalavimus jei lizingo sutartis yra registruota, ir 3 dalyje detalizuoja lizingo dalyko teisinės registracijos įgyvendinimo tvarką, atsižvelgiant į daikto rūšį ar jo buvimo vietą.

Pagal CK 6.568 straipsnio 1 dalį lizingo dalyku gali būti bet kokie nesunaudojamieji kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, išskyrus žemę ir gamtos išteklius. Tai vieni iš daiktų, kurie negali būti lizingo dalyku, nes jų nuoma yra draudžiama (CK 6.477 straipsnio 2 dalis). Tačiau neretai žemė yra susijęs su lizingo dalyku objektas, o ir gamtiniai ištekliai yra gamybos priemonė, taikoma eksploatuojant lizingo daiktą. Žemės sklypas yra privačios ar viešos nuosavybės objektas, kuris dalyvauja civilinėje apyvartoje, ir žemės savininkas įgyja subjektinių teisių ir pareigų. Tačiau įstatymo leidėjas, reglamentuodamas lizingo civilinį santykius, nėra pasisakęs dėl susijusių asmenų reikalavimo teisių įgyvendinimo.

Į šį klausimą atsakymą pateikia *Lizingo modelio įstatymo* 8 straipsnis, kuriame nurodoma kad jei kitaip nėra reglamentuojama valstybės įstatymu, žemės savininko kreditoriai ar lizingo gavėjo kreditoriai neturi pirmenybės teisės reikšti reikalavimą prieš lizingo davėjo reikalavimo teisę. Sakykime, lizingo dalykas yra susijęs su žeme, nes yra pastatytas, įrengtas ar sumontuotas žemės sklype, kuris nuosavybės teise priklauso kitam asmeniui. Beje, lizingo dalyku gali būti ne tik statinys, bet ir gamybos priemonė (žaliava), ar kitas infrakstruktūros objektas, kurio eksploatacija yra susijusi su žeme, pavyzdžiui elektros ar telekomunikacijų tinklai. Prieš vykdant statybos darbus ar įdiegiant gamybos priemonę, žinoma, buvo gautas žemės savininko sutikimas, patvirtinantis galimybę lizingo gavėjui netrukdomai naudotis turtu. Tačiau, kaip bus tokiu atveju, jei žemės savininkas ar lizingo gavėjas, pats pagal savo prievoles, įgyja kitų kreditorių vėliau, t. y. kokia seka ir kaip galėtų būti vykdomas išieškojimas pagal lizingo gavėjo prievoles ar susijusių asmenų reikalavimo teises. Čia įstatymas vienareikšmiškai nustato, kad susijusių su lizingo dalyko eksploatacine funkcija objektų savininkų kreditoriai pirmenybės teisės ar galimybės išieškoti iš lizingo dalyko neturi.

4.2.3. Periodinių įmokų mokėjimo problematika

Pagal CK6.567 straipsnio 1d. finansinio lizingo sutartis yra komercinis sandoris, sudaromas verslo subjektams siekiant konkrečios naudos, todėl yra atlygintinis. Lizingo gavėjui perduotas valdyti ir naudoti lizingo dalykas suteikia lizingo gavėjui teisę reikalauti, kad lizingo davėjas už naudojimąsi daiktu mokėtų nuompinigių, nes lizingo sutartis yra laikoma visiškos amortizacijos (nusidėvėjimo) lizingu. Lizingo gavėjo mokėjimus sudaro lizingo dalyko vertė ir palūkanos už lizingo davėjo suteiktas finansavimo paslaugas, kurios ir sudaro lizingo davėjo pelno iš investicijos dalį. Lietuvos Aukščiausias Teismas civilinėje byloje⁷⁰ paaiškina, kad lizingo gavėjas tarsi gauna kreditą naudotis daiktu (lizingo objektu) tam tikram laikui, ir už naudojimąsi sumoka didesnę lizingo objekto įsigijimo kainą. Periodiniai mokėjimai nustatomi lizingo sutartyje taip, kad per sutartyje numatytą terminą būtų sumokėta visa lizingo vertė, nes lizingo sutartis yra laikoma visiškos amortizacijos (nusidėvėjimo) lizingu.⁷¹

Šalys, sudarydamos finansinio lizingo sutartį žino, kad lizingo davėjas veikia kaip investuotojas - įgyvendina lizingo gavėjo investicinį sprendimą, todėl laikoma, kad visi periodiniai mokėjimai pagal prasmę yra lizingo gavėjo prievolė, ir nors pagal vykdymo būdą atliekama dalimis, mokant nustatytais terminais, iš esmės yra viena lizingo gavėjo prievolė, todėl negali būti skaidoma, ar keičiamas jos dydis, nes įdėtos lizingo davėjo lėšos tik tokiu būdu gali būti gražintos.

Paprastai prie lizingo sutarties yra pridedamas tarp šalių suderintas lizingo įmokų mokėjimo grafikas, kuris kartu atlieka ir informacinę funkciją, nes parodo kada lizingo gavėjui atsiranda periodinių įmokų mokėjimo prievolė.

Reglamentuodamas lizingo teisinius santykius, įstatymų leidėjas nenustatė dispozityvios teisės normos reguliuojančios periodinių įmokų klausimą. Finansinio lizingo sutarties terminas gali būti pakankamai ilgas ir objektyvūs ekonominiai veiksniai, tokie kaip infliacija, valstybės monetarinė politika ar besikeičianti lizingo dalyko rinkos vertė, gali realiai įtakoti lizingo sutarties kainą. Lietuvos investicinio verslo atstovai sudarydami lizingo finansinį sandorį laikosi *status quo* pozicijos, t. y. lizingo sutarties pasirašymo dieną nustatyta jos kaina nėra keičiama per visą lizingo laikotarpį, ir galimybė ją keisti nėra numatoma lizingo sutartyje.

Otavos konvencijos 5 staipsnio 2 dalies nuostata, leidžia finansinio lizingo sutarties šalims pačioms susitarti, priimti naujas ar keisti esančias sutarties sąlygas, jei susijusių klausimų konvencija tiesiogiai nereglamentuoja. Iš kitos pusės, aktualius klausimus

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų skyriaus 2001 m. birželio 21 d. nutartis c. b. *UAB "Vilniaus banko lizingas v. R. Bagvilo komercinė gamybinė firma*. Nr. 3K-3-440/2001.

⁷¹ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia 2003. Nr. 1-2. p. 11.

⁷¹ Ten pat p.16.

sutarties šalys gali spręsti vadovaudamosios 6 straipsnio 2 dalies nuostata, atsižvelgiant į bendruosius teisės principus ar tarptautinės privatinės teisės nuostatas.

Lizingo modelio įstatymo rengėjai pripažįsta,⁷² kad finansinio lizingo sandoris atsirado dėka privačios verslo iniciatyvos ir vystėsi sutarčių laisvės principo įtakoje. Todėl įstatymo 5 straipsnyje įtvirtina nuostata, kad lizingo sutarties šalys gali netaikyti ar pakeisti įstatymo nuostatas, ir laisvai nuspręsti dėl lizingo sutarties turinio.

Manytina, kad lizingo sutarties sudarymo metu nustatyta nekeičiama lizingo sutarties kaina, yra patogi lizingo davėjui, bet iš lizingo gavėjo pusės vertintina kaip nelygiavertė šalių atžvilgiu. Pripažįstant, kad lizingo dalyko kaina yra neinvestijonuotinas dalykas, palūkanų už suteiktą kreditą suma ir paskolos aptarnavimo mokestis galėtų būti finansinio lizingo šalių derybų objektu, atsižvelgint į realią ekonominę situaciją, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus, bei CK 6.204 straipsnio 3 dalyje reglamentuotą sutartinių įsipareigojimų vykdymą pasikeitus aplinkybėms.

⁷² CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, fundation and application, p. 27. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.]

5. Lizingo teisinio santykio subjektų teisių gynimo būdų reglamentavimo aktualijos ir problematika

Lizingo sandorį sudaro dvi santykinai susijusios sutartys, ir sutarčių šalys turi vykdyti savo teises ir pareigas sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais, priešingu atveju joms kyla atsakomybė. V. Mizaras pažeistų teisių gynimą apibūdina kaip visumą priemonių, skirtų pažeistoms teisėms atkurti, pripažinti, apsaugoti nuo grėšiančių ir kartotinių tolesnių pažeidimų, bet kokiems teisę pažeidžiantiems veiksams pašalinti, taip pat dėl pažeidimo patirtai turtinei ir neturtinei žalai kompensuoti.⁷³ Kokį teisių gynimo būdą pasirinks šalis priklauso nuo sutarties pažeidimo pobūdžio. Bet kurios pareigos netinkamas vykdymas leidžia nukentėjusiai šaliai reikalauti atlyginti nuostolius (CK 6.63 str. 2 dalis, 6.256 str. 2 dalis, 6.248 str.) arba reikalauti netesybų, kurios paprastai gali būti nurodomos sutartyse šalių susitarimu. Jeigu taikoma netesybų forma, civilinė atsakomybė gali atsirasti pagal bendrąją taisyklę esant dviem sąlygoms: neteisėtiems veiksams (sutarties pažeidimui) ir kaltei (be to, sutartį pažeidusio verslo subjekto atsakomybė tiek žalos atlyginimo, tiek netesybų sumokėjimo forma atsiranda, nesvarbu, ar yra sutartį pažeidusio verslo subjekto kaltė, nebent sutartyje ar konkrečiomis aplinkybėmis taikytiname įstatyme nustatyta kitaip (CK 6.256 straipsnis 4 dalis).⁷⁴

Civilinis kodeksas specialiai nereglementuoja lizingo sutarties pažeidimo atveju subjektų teisių gynimo būdų. Civilinės teisės normų nesureguliuotiems civiliniams santykiams taikomi panašius santykius reglamentuojantys civiliniai įstatymai, pasitelkiant nuomos ar pirkimo-pardavimo sutartis reglamentuojančias teisės normas ar teismų praktiką.

Pagal bendrą teisės teoriją sutarties pažeidimu laikoma skolininko įsipareigojimų nevykdymas. Sutarčių praktikoje pažeidimas gali būti įvairiai kvalifikuojamas, atsižvelgiant į įsipareigojimų pobūdį. Yra toleruotinas pažeidimas, su sąlyga, kad jis gali būti pašalintas laiku ir neturi įtakos sutarties tęsimui ir vykdymui, tačiau pasitaiko ir neleistinų pažeidimų, kai sutarties vykdymas tampa neįmanomas. Todėl manytina, kad *Lizingo modelio įstatymo* rengėjai, suvokdami ir įvertindami problemos aktualumą, įstatymo 19 straipsnio nuostata apibūdina įsipareigojimų nevykdymo apibrėžimą, nustatydami, kad lizingo sutarties šalys bet kuriuo metu raštu gali susitarti, kokie įvykiai bus laikomi sutarties pažeidimu ir numatyti teisių gynimo priemonės. Ši *Lizingo modelio įstatymo* nuostata būtent ir nustato netoleruotino sutarties pažeidimo atvejį, suteikiantį nukentėjusiai šaliai teisę naudoti teisinės priemonės prieš sutarties nevykdančią šalį.

⁷³ MIZARAS, Vytautas.; MIKELĖNAS, Valentinas.; VILEITA, Alfonsas. [et al]. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius.: *Justitia*. 2008. p. 547.

⁷⁴ Ten pat p. 562.

Manytina, kad *Lizingo modelio įstatymo* rengėjai, siekdami apsaugoti ne tik lizingo davėjo interesus, 20 straipsnio nuostata nustato pareigą lizingo davėjui, tuo atveju, kai lizingo gavėjas nemoka periodinių įmokų, privaloma tvarka siųsti jam pranešimą dėl įsipareigojimų nevykdymo. Informaciniu pranešimu siekiama suteikti galimybę lizingo gavėjui įvykdyti savo pareigą iki tol, kol lizingo davėjas imsis teismo, ar kito savo teisių gynimo būdo įgyvendinimo, kas vienareikšmiškai sąlygotų tik didesnius lizingo gavėjo nuostolius.

Lizingo modelio įstatymo 21 straipsnyje įtvirtinta nukentėjusios šalies teisė reikalauti nuostolių atlyginimo realaus dydžio, apribojant galimybę skaičiuoti baudinius, netiesioginius ar atsitiktinius nuostolius. Bet kuriuo atveju, 22 straipsnyje įtvirtinama imperatyvi nuostata, kad šalių aptarta ir lizingo sutartyje nurodyta suma, kurią už įsipareigojimų nevykdymą turėtų sumokėti įsipareigojimų nevykdanti šalis, turi būti racionalaus dydžio, ir be to nustatoma galimybė nuostolių sumą sumažinti iki protingo dydžio, jei tokio dydžio reikalavimas labai pakenktų priešingai šaliai.

Apibendrinus aukščiau išdėstytas įstatymų nuostatas, darytina išvada, kad įstatymo rengėjai, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų pagrindu, laikė savo pareiga apriboti dominuojančios sutarties šalies teisių piktnaudžiavimo galimybę finansinio lizingo santykyje.

5.1. Reikalavimai reiškiama lizingo davėjui

5.1.1. Pirkimo-pardavimo sutarties nesudarymas

Finansinio lizingo sutarties pagrindu pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalį, lizingo davėjui įgyti lizingo dalyką iš trečio asmens yra privaloma. Kai dėl vienokių ar kitokių priežasčių lizingo davėjas nesudaro pirkimo pardavimo sutarties, tai vadovaujantis CK 6.245 straipsnio 3 dalimi jam atsiranda sutartinė civilinė atsakomybė prieš lizingo gavėją. Lizingo gavėjas tokiu atveju gali pasinaudoti įstatyme ar sutartyje nustatytais teisių gynimo būdais: reikalauti nuostolių atlyginimo ar įpareigoti lizingo davėją sutartį vykdyti, žinoma, jei dar turi interesą.

Manytina, kad nesant sudarytos lizingo dalyko pirkimo-pardavimo sutarties, lizingo gavėjo vienašalio lizingo sutarties nutraukimo galimybė gali būti šalių aptarta ir numatyta lizingo sutartyje, arba lizingo gavėjas gali sutartį nutraukti pasinaudojęs CK 6.217 straipsnio 2 ir 4 dalies nuostatomis.

Nutraukus lizingo sutartį, pagal CK 6. 222 straipsnio 1 dalį taikoma restitucija, tad jei lizingo gavėjas jau buvo sumokėjęs avansą, lizingo davėjas privalo sumokėtą sumą gražinti. Vadovaujantis CK 6.63 straipsnio 1 dalimi, o taip pat CK 6.245 straipsnio 3 dalimi ir 6.256 str. 2 dalimi, lizingo davėjas privalės atlyginti lizingo gavėjo dėl sutarties nutraukimo patirtus nuostolius ir sumokėti netesybas (CK 6.258 straipsnis), jei jos buvo nustatytos lizingo sutartyje konkrečia pinigų suma ar sumos procentu.

5.1.2. Lizingo dalyko neperdavimas

Pagal CK 6.567 straipsnio 1 dalį lizingo davėjas įsipareigoja lizingo dalyką perduoti lizingo gavėjui valdyti ir naudoti. Praktikoje, šią lizingo davėjo pareigą realiai įgyvendina daikto pardavėjas, nes lizingo davėjas, sudarydamas pirkimo-pardavimo sutartį, informavo koks asmuo ir kokiam tikslui lizingo daiktą įgyja.

CK 6.570 straipsnio 2 dalis suteikia teisę lizingo gavėjui vienašališkai nutraukti lizingo sutartį, jei lizingo dalykas per tam tikrą laiką dėl aplinkybių už kurias atsako lizingo davėjas, neperduodamas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje⁷⁵ pasisako, kad prievolės perduoti daiktą tinkamas įvykdymas lizingo santykiuose reiškia, kad lizingo gavėjas gali nekliudomai naudoti išnuomotą ir jau perduotą turtą verslo tikslams. Teismas lizingo sutarties šalių ir pardavėjų įrangos priėmimo-perdavimo akto sudarymą įvertino kaip nepakankamą, kad prievolę perduoti verslo tikslams išnuomotą

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus 2004 m. Vasario 18 d. nutartis c. b. „VB Lizingas“ v. A. Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta.“ Nr. 3K-3-123/2004.

turtą laikyti įvykdyta tinkamai. Lizingo davėjas pasirašė aktą, patvirtinantį prekę priėmimą, už ją nustatytu terminu nesumokėjo. Lizingo gavėjas sumokėjo pradinę įmoką už prekę, bet naudotis įranga nepradėjo dėl pardavėjo ir lizingo davėjo (pirkėjo) netinkamo prievolių pagal pirkimo-pardavimo sutartį vykdymo. Pardavėjas privalėjo sumontuoti ir paruošti įrangą eksploatavimui priėmimo-perdavimo akto pasirašymo dieną, tačiau jis to nepadarė, todėl teismas padarė išvadą, kad lizingo dalykas pagal pirkimo-pardavimo sutarties sąlygas nebuvi įgytas ir lizingo gavėjui nebuvo tinkamai perduotas. Apie priimtą sprendimą nutraukti lizingo sutartį lizingo gavėjas turi pareigą pagal CK 6.218 str. 1 d. nuostatą informuoti lizingo davėją prieš 30 d.

Lizingo gavėjui pareikalavus taikyti restituciją (CK 6.222 straipsnis) jam yra gražinama visa, ką vykdydamas lizingo sutartį lizingo gavėjas yra perdavęs lizingo davėjui, atsižvelgiant į jo pagal sutartį jau gautą naudą.

Jei vis tik lizingo gavėjas dar turi interesą įgyti lizingo dalyką, ir yra reali tikimybė, kad lizingo davėjas gali savo prievolę įvykdyti, lizingo davėjas gali pasinaudoti CK 6.570 straipsnio 3 dalyje nustatyta lizingo davėjo kitu pažeistų teisių gynimo būdu – prievolės mokėti lizingo sutartyje numatytų periodinių įmokų mokėjimo sustabdymu. Ši gynybos priemonė įgyvendinama vadovaujantis CK 1.139 straipsnio nuostatomis, be abejo atsižvelgiant į CK 6.58 straipsnio ir CK 6.207 straipsnių nuostatas, nustatančias bendrąsias teises sustabdyti prievolės įvykdymą realizavimo sąlygas. Lizingo gavėjas turi teisę sustabdyti tik tų mokėjimų pagal lizingo sutartį mokėjimą, kurie mokėtini pagal sutartį po to, kai lizingo davėjas įvykdys pareigą perduoti lizingo dalyką. Šiuo teisių gynimo būdu pasinaudoti yra lizingo gavėjo teisė, bet ne pareiga, todėl jis šia savyginos forma gali nepasinaudoti, bet gali pareikšti reikalavimus nustatytus CK 6.570 straipsnio 2 dalyje.⁷⁶

Manytina, kad kai lizingo sutartis neįvykdyta, lizingo dalykas nėra perduotas lizingo gavėjui, vadovaujantis CK 6.209 str. 1 dalimi lizingo gavėjas gali raštu nustatyti protingą papildomą terminą sutartinei lizingo davėjo prievolei įvykdyti, raštu apie tai jam pranešant, ir atitinkamai pagal CK 6.208 str. 4 dalį sustabdyti savo prievolių vykdymą iki tol, kol lizingo davėjas pašalina įvykdymo tūkumus, ir gali reikalauti atlyginti nuostolius.

Lizingo modelio įstatymo 14 straipsnis 1 dalis nustato, kad tuomet, kai lizingo dalykas nėra perduotas, iš dalies perduotas ar pristatytas pavėluotai, o taip pat neatitinka lizingo sutartyje aptartų sąlygų, lizingo gavėjas gali reikšti reikalavimą tiesiogiai tik lizingo dalyko pardavėjui, bet ne lizingo davėjui. Tokia įstatymo nuostata siekiama kad lizingo davėjas visais atvejais būtų apsaugotas nuo bet kokių pretenzijų iš lizingo gavėjo pusės dėl lizingo dalyko.

⁷⁶ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia 2003. Nr. 1-2. p. 11.

Reikėtų sutikti su *Lizingo modelio įstatymo* rengėjų vienareikšme ir griežta pozicija, kad lizingo davėjas nėra ir jokių būdu negali būti atsakingas už lizingo dalyką. Lizingo dalyko pristatymas, įdiegimas ar daikto kokybė – yra tik lizingo dalyko pardavėjo rūpestis, ir todėl tik jam dėl lizingo dalyko tiesiogiai reikšti pretenzijas gali lizingo gavėjas. Tokiu griežtu lizingo teisinio santykio subjektų teisių ir pareigų atribojimu, įstatymo rengėjai įtvirtina lizingo davėjo, subjekto, finansinio lizingo sutartyje atliekančios tik finansinę funkciją, paskirtį ir interesų gynybą.

5.2. Reikalavimai reiškiami lizingo gavėjui

5.2.1. Įmokų nemokejimas

CK 6.570 straipsnio 3 dalis numato vienintelę galimybę lizingo gavėjui sustabdyti periodinių įmokų mokėjimą tol, kol lizingo davėjas, turėjęs pareigą lizingo dalyką perduoti, tinkamai įvykdo savo perievolę perduoti daiktą. Jokiu kitu atveju nemokėti periodinių įmokų, ar galimybės sumažinti įmokų dydį, įstatymas nenumato.

Lizingo periodinės įmokos yra esminė finansinio lizingo sutarties sąlyga, ir esant jos pažeidimui, t. y. kai lizingo gavėjas periodinių įmokų nemoka, vadovaujantis CK 6.574 straipsniu lizingo davėjas turi pareigą raštu įspėti lizingo gavėją, kad prievolė yra vykdytina, ir nustatyti pažeidimo pašalinimo terminą, jei atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, tai yra įmanoma. Kauno apygardos teismas civilinėje byloje⁷⁷ išaiškina, kad lizingo gavėjui nevykdant sutartinių prievolių, lizingo davėjas turi pasirinkimo teisę: 1) reikalauti sumokėti visas pagal sutartį priklausančias įmokas prieš terminą, arba 2) nutraukti sutartį, susigrąžinti turtą, išsieškoti sumas, kurias lizingo gavėjas privalėjo sumokėti iki lizingo sutarties nutraukimo dienos bei faktiškai patirtus lizingo davėjo nuostolius, kurių jam, nors ir sąžiningai bei protingai besielgiant nepavyko išvengti. Šios dvi pasirinkimo galimybės vertintinos kaip alternatyvios. Civilinėje byloje ieškovas UAB „DnB Nord lizingas“ pateikė teismui 2010843,92 Lt kreditorinį reikalavimą bankrutuojančiai BUAB „Šilna“, kylantį iš netinkamo veiklos nuomos ir lizingo sutartimis prisiimtinių įsipareigojimų vykdymo. Teismas UAB „DnB Nord lizingas“ įtraukė į BUAB „Šilna“ kreditorių sąrašą su pagrįstu 108524,65 Lt kreditoriniu reikalavimu, liko neišspręstas prašymo dalies dėl nutraukus sutartis paskaičiuotų 776686,17 Lt baudų ir 1117668,74 Lt visų likusių mokėjimų pagal lizingo sutartis pagrįstumo klausimas. Teismas motyvuoja, kad ieškovui pasirinkus sutarčių nutraukimą ir lizingo dalyko atsiėmimą, išnyksta jo teisė reikalauti mokėti įmokas prieš terminą, bet atsiranda pareiga pretenduojant į į visą ar dalį perimto turto likvidacinės vertės išieškojimo iš lizingo gavėjo šį reikalavimą pagrįsti faktiškai patirtais nuostoliais. Teismas padarė išvadą, kad lizingo gavėjui nesutinkant nuosavybės teises į lizingo dalyką perleisti bankrutuojančiai bendrovei, nesant įrodymų apie lizingo dalyko realizavimą, jo visišką nelikvidumą ar vertės nebuvimą, t. y. faktiškai patirtus davėjo nuostolius, daro išvadą, jog likutinė lizingo dalyko vertė, neapmokėta lizingo sutartyse nustatyta tvarka, nevertinama kaip lizingo davėjo nuostoliai, kuriuos privalo atlyginti lizingo gavėjas.

⁷⁷ Kauno apygardos teismo 2009 m. gruodžio 17 d. nutartis c. b. UAB „DnB Nord lizingas“ v. BUAB „Šilna“ Nr. B2-1529/2009.

Šioje byloje yra paliečiama ir kita aktuali problema. CK 6.574 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kai lizingo gavėjui pažeidus sutartį ir lizingo davėjui ją nutraukus, lizingo gavėjas privalo grąžinti lizingo davėjui lizingo dalyką ir atlyginti visus jo patiriamus nuostolius, teismas vertina kaip lizingo davėjui įstatymo suteiktas pranašumas, kadangi, tuo atveju, kai lizingo davėjas dėl sutarties nutraukimo patiria nuostolius, jis turi teisę reikalauti jų atlyginimo, o tuomet, kai realizavęs susigražintą lizingo dalyką gauna didesnę sumą, nei būtų gavęs pagal lizingo sutartį, papildomos vertės grąžinti lizingo gavėjui neprivalo⁷⁸. Toks teisinis reglamentavimas užtikrina visapusišką lizingo davėjo interesų apsaugą daikto atsitiktinio žuvimo, būklės pablogėjimo ar vertės sumažėjimo atveju.

Pagal *Lizingo modelio įstatymo* 10 straipsnį, sudaryta finansinio lizingo sutartis yra neatšaukiama ir turi būti įvykdyta, nepriklausomai nuo šalių padėties. Tai paaiškinama⁷⁹ tuo, kad jau sudarant finansinio lizingo sutartį lizingo davėjas pripažįstamas investuotoju, finansuojančiu lizingo dalyko įsigijimą, ir turi teisę savo investicijas susigražinti per lizinginius mokėjimus, net ir tais retais atvejais, kai lizingo gavėjas teigia, kad lizingo davėjas pažeidžia lizingo davėjo teises. Iš kitos pusės, periodinių įmokų dižioji dalis yra nukreipiama trečiajam asmeniui, daikto tiekėjui, taigi lizingo davėjo pareigų nevykdymas trečiųjų asmenų liesti neturi. Lizingo davėjas turi vienintelę pareigą - užtikrinti nenutraukiamą lizingo dalyko valdymą lizingo gavėjui, ir jei ši pareiga vykdoma netinkamai, lizingo gavėjas turi teisę į kompensaciją iš lizingo davėjo kaip nuostolių atlyginimą.

Įstatymo rengėjai daro išvadą, kad sustabdytas lizingo įmokų mokėjimas greičiausia atneš nuostolius tretiesiems asmenims, todėl nors lizingo gavėjas gali reikšti pretenzijas lizingo davėjui dėl netinkamo pareigų vykdymo, neužtikrinus jam ramaus ir nepetraukiamo lizingo dalyko valdymo, tačiau panaudoti „savigynos priemonę“ – nemokėti periodinių įmokų – ne. Lizingo davėjas neturi patirti jokių nuostolių, ir tai turėtų būti aiški, nors ir nerašytinė, kiekvienos finansinio lizingo sutarties sąlyga.⁸⁰

Otavos konvencijos 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta vienos šalies teisė atsisakyti vykdyti sutartinius įsipareigojimus, kol savo įsipareigojimų neįvykdys kita šalis, kai kalba eina apie lizingo įmokas, galioja iki tol, kol lizingo davėjas neįvykdo įsipareigojimo pristatyti sutartyje numatytomis sąlygomis atitinkantį lizingo dalyką, arba kol lizingo gavėjas, pagal 12 straipsnio 1 a punktą, turi teisę atsisakyti priimti jam pristatomą lizingo dalyką.

⁷⁸ Kauno apygardos teismo 2009 m. gruodžio 17 d. nutartis c. b. *UAB „DnB NORD lizingas“ v. BUAB „Šilna“* Nr. B2-1529/2009.

⁷⁹ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 34. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.]

⁸⁰ Ten pat. p. 34.

Tuo atveju, kai lizingo gavėjas pažeidžia lizingo sutartį t. y. nevykdo esminio savo įsipareigojimo mokėti periodines įmokas, pagal konvencijos 13 straipsnio 2 dalį, lizingo davėjas gali pareikalauti įmokas, kurias lizingo gavėjas būtų turėjęs sumokėti ateityje, sumokėti anksčiau nustatyto termino, su sąlyga, kad lizingo davėjas paskirs terminą, per kurį naujas įpareigojimas turėtų būti įvykdytas, ir jeigu lizingo sutartyje įrašytas atitinkamas susitarimo punktas. Jeigu sutartyje toks punktas yra, tai *Otavos konvencija* suteikia galimybę, jeigu įvykdomos aukščiau minėtos sąlygos, pareikšti pretenziją (reikalavimą) tas periodines įmokas, kurios turėjo būti sumokėtos ateityje, įmokėti anksčiau nustatyto termino.⁸¹ Tuo atveju, kai lizingo davėjas pasinaudoja kitu teisių gynimo būdu, ir lizingo sutartį nutraukia, tada pagal 13 straipsnio 4 dalį teisės reikalauti sumokėti periodines įmokas pirma laiko, jis neturi, nes gali susigrąžinti lizingo dalyką savo valdyman ar pareikalauti nuostolių atlyginimo, tokio dydžio, kaip kad lizingo sutartis būtų įvykdyta tinkamai.

Bendrujų principų sistema, pagal bendrąsias teisės normas III-3:301 straipsnis 2 dalis, III-3:401 straipsnis 2 dalis, galimybės pareikšti pretenziją, kad periodinės įmokos, kurios turi būti sumokėtos ateityje, būtų gražintos anksčiau numatyto termino, dispozityvi teisė nenumato. Taigi, ir *Bendrujų principų sistemoje* šiuo atveju išeties taškas yra atitinkamas susitarimas finansinio lizingo sutartyje.

⁸¹ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse*. European review of private law. Volume 17 NO. 4-2009. p. 660.

5.2.2. Atsakomybė už žalą prieš trečiuosius asmenis

Pagal CK 6.571 straipsnio 4 dalį lizingo gavėjas turi pareigą jam perduotą lizingo dalyką naudoti ir išlaikyti rūpestingai ir atidžiai, todėl už trečiųjų asmenų patirtą žalą patirtą dėl lizingo sutarties dalyko naudojimo, atsako lizingo gavėjas (CK 6.572 straipsnis 4 dalis). Lizingo davėjas yra lizingo dalyko „teisinis“ savininkas, t. y. pagal CK 6.266 straipsnio 2 dalį jis yra asmuo, kuris viešame registre nurodytas kaip lizingo dalyko savininkas. Taigi, sakykime, jei lizingo dalykas yra gamybinis pastatas, tai pagal CK 6.266 straipsnio 1 dalį, už žalą, padarytą dėl pastatų sugriuvimo ar kitų trūkumų, pareigą atsakyti turės ir lizingo davėjas.

Įstatymo rengėjas *Otavos konvencijoje* nenumatė nuostatos, reglamentuojančios lizingo teisinio santykio šalių atsakomybės dėl žalos tretiesiems asmenims nuostatos, matomai vadovaudamasis asmenų bendros civilinės atsakomybės nuostatomis ir *Generalinio delikto* doktrina, nustatančia, kad bet koks žalos padarymas yra laikomas deliktu, jei žalą padaręs asmuo neįrodo aplinkybių, dėl kurių jo civilinė atsakomybė nėra galima.

Lizingo modelio įstatymo rengėjas mano, kad šis klausimas yra svarbus lizingo davėjo interesų apsaugai,⁸² todėl 9 straipsnyje nustato, kad lizingo davėjas, tretiesiems asmenims už mirties, kūno sužalojimo ar turto sugadinimo žalą, susijusią su lizingo dalyku, neatsako. Jam netaikoma civilinė atsakomybė ir kaip daikto savininkui.

Už bet kokią žalą, susijusią su lizingo dalyku, atsako lizingo gavėjas, t. y. jis atsako ne tik už žalą, kuri kilo netinkamai naudojantis ar valdant lizingo dalyką, bet ir tuo atveju, kai lizingo dalyko lizingo gavėjas nevaldo. Neretos valstybės civiliniame kodekse yra bendroji civilinės atsakomybės nuostata taikoma daikto savininkui, kaip teisiniam jo valdytojui, todėl jei gamykloje įvykus avarijai (sprogimas, radiacija), ir galimai tuo metu lizingo gavėjui faktiškai lizingo dalyko visai nevaldžius, atsakomybė galų gale liksdavo ir lizingo davėją. Todėl reikėtų sutikti su šiame straipsnyje įtvirtinama nuostata, kad jokia civilinė atsakomybė, susijusi su lizingo dalyku, lizingo davėjui negali būti taikoma, nes jis lizingo teisiniame santykiyje atlieka lizingo dalyko finansavimo funkciją, todėl manau, visais atvejais turi atsakyti tik lizingo gavėjas.

⁸² CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 32. [interaktyvus]. Prieiga per internetą, <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

5.3. Reikalavimai reiškiami lizingo dalyko pardavėjui (tiekėjui)

5.3.1. Reikalavimai dėl lizingo dalyko kokybės trūkumų

CK 573 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad lizingo gavėjas turi visas CK šeštojoje knygoje nustatytas pirkėjo teises dėl daikto kokybės, komplektiškumo, perdavimo terminų, o gavęs lizingo davėjo sutikimą, ir teisę nutraukti pirkimo-pardavimo sutartį. Tai reiškia, kad lizingo gavėjas turi visas bendrąsias pirkėjo teises pardavėjo atžvilgiu, tarp jų ir kai nupirktas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų, nes CK 6.334 straipsnyje pirkėjo teisių gynimui yra nustatyti keli alternatyvūs teisių gynimo būdai.

Daikto kokybė gali būti viena iš sutarčių sąlygų. Pagal CK 6.197 straipsnį, jei nei sutartyje, nei įstatymuose sutarties dalyko kokybė nenustatyta, tai ji turi atitikti protingą ir ne žemesnę už vidutinę kokybę, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes. Ši įstatymo nuostata yra bendroji ir ji taikoma esant bet kokiai sutarčiai. Tačiau ši bendroji nuostata nereiškia, kad atskiroms sutarčių rūšims nenustatomi kitokie kokybės reikalavimai. CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatyta, kad jeigu parduotas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų ir pardavėjas su pirkėju neaptarė jo trūkumų, tai nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą pirkėjas turi teisę pareikalauti – gražinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas

Civilinėje byloje⁸³ lizingo gavėjas (ieškovas), gavęs lizingo davėjo sutikimą, pareiškė ieškinį dėl pirkimo-pardavimo sutarties nutraukimo ir pinigų, sumokėtų už automobilį, gražinimo lizingo davėjui CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punkto pagrindu. Pagal šią teisės normos nuostatą kasatorius turėjo teisę atsisakyti sutarties, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas ir kai kitų teisės gynimo būdų apginti jo teisėms, įskaitant ir nuostolių atlyginimą, nepakanka. Ar netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis, nustatytina taikant CK 6.217 straipsnio 2 dalyje nurodytus vertinamuosius kriterijus. Ieškovas savo reikalavimą argumentavo per garantinį laikotarpį paaiškėjusiais automobilio kokybės trūkumais, bet teismas, įvertinęs byloje nustatytas faktines aplinkybes, kad automobilio trūkumai nebuvo dideli ir pardavėjas juos pašalino, nenustatė esminių kokybės trūkumų, t. y. sutarties pažeidimo, ir konstatavo, kad nėra teisinio pagrindo taikyti CK 6.334 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytą pirkėjo teisės gynimo būdą – teisę atsisakyti sutarties. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad alternatyvių pirkėjo teisių gynybos priemonių nustatymas, esant parduoto daikto trūkumams, reiškia, jog taikius vieną pirkėjo teisę gauti tinkamos kokybės daiktą gynimo būdą, jis neturi teisinio pagrindo reikalauti, jog pardavėjas atsakytų ir kuriuo nors kitu

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. kovo 23 d. nutartis c. b. UAB „Refosa“ v. UAB „Veho“ ir UAB „Swedbank lizingas.“ Nr. 3K-3-133/2010.

būdu, nes prievoliniai santykiai, atsiradę dėl tam tikrų daiktų trūkumų, jau yra pasibaigę (CK 6.123 straipsnis).

Pagal CK 6.333 straipsnio 4 dalį, jeigu daiktų kokybė sutartyje neaparta, pardavėjas privalo perduoti pirkėjui tokios kokybės daiktus, kad juos būtų galima naudoti tam, kam jie paprastai naudojami. Tačiau jeigu sutarties sudarymo metu pirkėjas pranešė pardavėjui apie konkretų tikslą, kuriam jis perka daiktus, tai pardavėjas privalo perduoti pirkėjui tokios kokybės daiktus, kad jie tiktų tam konkrečiam tikslui. Iš šios įstatymo normos turinio darytina išvada, kad daikto kokybiškumą galima apibūdinti kaip jo tinkamumą panaudoti pagal paskirtį. Daikto nekokybiškumas savaime nereiškia, kad jis negali būti naudojamas pagal paskirtį.⁸⁴

Lizingo gavėjui, tik tuo atveju, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas laikytinas esminiu sutarties pažeidimu, suteikiama teisė atsisakyti sutarties ir reikalauti gražinti sumokėtą kainą, ir tai tik tuomet, kai kitų CK 6.334 straipsnio 1 dalies 1-3 punktuose nustatytų gynimo būdų nepakanka pažeistoms pirkėjo teisėms apginti.

Jeigu daikto trūkumai yra esminiai, bet juos galima pašalinti, Lietuvos Aukščiausias Teismas civilinėje byloje⁸⁵ pasisako, kad lizingo davėjas neturi teisės nutraukti sutarties tol, kol gali protingai tikėtis, kad pardavėjas, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, per protingą terminą pašalins daikto trūkumus. Nagrinėjamoje byloje lizingo gavėjas pareiškė reikalavimą nutraukti ožinio kraną trišalę pirkimo-pardavimo sutartį, nes pagal pirkimo-pardavimo sutartį perduotas kranas turi kokybės defektų, išryškėjusių kraną eksploatacijos metu per garantinį terminą. Atsakovas, ožinio kraną gamintojas, montuotojas, privalėjo užtikrinti daikto kokybę ir saugumą, todėl ieškovas siūlė atsakovui pasirašyti kraną perdavimo-priėmimo aktą, kuriame nustatyti kraną trūkumai, jų pašalinimo terminai, kraną kainos sumažinimo galimybė, bet atsakovas tokio akto nepasirašė. Pažymėtina, kad reiškiant reikalavimą CK 6.334 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytu atveju, kad daikto pardavėjas neatlygintinai pašalintų daikto trūkumus per protingą terminą arba atlygintų pirkėjo išlaidas trūkumams pašalinti, lizingo gavėjas turėtų atsižvelgti į daikto trūkumų šalinimo sąnaudas ir ar iš vis protinga šitai daryti. Ir be abejo, svarbu, ar faktiškai tai įmanoma atlikti.

Otavos konvencijos 8 straipsnio 1 a dalis nustato, kad lizingo davėjas neatsako lizingo gavėjui už lizingo dalyko trūkumus, nebent jei lizingo gavėjo nuostoliai kilo dėl lizingo davėjo veiksmų, kuriais jis įtakojo lizingo davėjo apsisprendimą renkantis lizingo dalyką ar pardavėją. Panaši teisės nuostata įtvirtinta ir CK 6.571 straipsnio 3 dalyje, lizingo davėjo atsakomybę sukelia jo įtaka lizingo gavėjui pasirenkant lizingo dalyką,

⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. balandžio 2 d. nutartis c. b. *UAB „Artrema“ v. UAB „SDG.“* Nr. 3K-3-149/2009.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 1 d. nutartis c. b. *„Vakarų laivų gamykla“ v. UAB „Mechanika“* Nr. 3K-3-19/2010.

jeigu ko kita nėra nustatyta pačioje lizingo sutartyje. Tokią įstatymo leidėjo nuostatą, V. Mizaras paaiškina⁸⁶ lizingo sandorio savybėmis, manydamas, kad protinga yra apriboti lizingo davėjo atsakomybę už daikto trūkumus, jei jį pasirenka pats lizingo gavėjas, nes lizingo davėjas tokiu atveju atlieka tik finansavimo funkciją, įgydamas daiktą. Jei lizingo davėjas pats parenka daiktą ir rekomenduoja pardavėją, tuomet lizingo gavėjas gali pareikšti reikalavimus ir lizingo davėjui dėl perduoto daikto trūkumų.

Otavos konvencijos 12 straipsnio 1 dalies b punktas numato, kad tuo atveju, kai lizingo dalykas neatitinka pirkimo-pardavimo sutarties sąlygų, lizingo davėjas turi pareigą šiuos trūkumus ištaisyti. Tuo tarpu *Lizingo modelio įstatymo* 14 straipsnio 1 dalies nuostata lizingo dalykui neatitinkant pirkimo pardavimo sąlygų, lizingo gavėjui suteikia teisę reikšti reikalavimus dėl lizingo dalyko trūkumų tik lizingo dalyko pardavėjui, arba pasinaudoti kitais, teisės aktuose nustatytais, teisių gynimo būdais.

Svarbiausias *Otavos konvencijos* elementas yra 10 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta tiesioginė lizingo gavėjo pretenzija pardavėjui, lyg lizingo gavėjas būtų pirkimo-pardavimo sutarties, kurią sudaro lizingo davėjas ir pardavėjas, šalis.

Bendrujų principų sistemos projektas šiuo požiūriu skiriasi nuo *Otavos konvencijos*. Lizingo gavėjui yra „išeliminavimas galimybė pareikšti teisinę pretenzijas lizingo davėjui. Tačiau toks išeliminavimas *Bendrujų principų sistemoje* numatytas tik tam atvejui, kai pirkimo sutarties nuostatos įpareigoja paisyti lizingo gavėjo interesus. Tokių įpareigojimų ištakos pagal *Bendrujų principų sistemą* gali būti arba pati sutartis arba įstatymas (IV.B-4:104). Įstatymu šiuo atveju turi būti laikoma nacionalinė taikymo teisė.“⁸⁷ A. Fötschl mano, kad *Otavos konvencijos* pasirinktas kelias, tiesioginės pretenzijos galimybę numatyti kaip teisinę pasekmę yra įtikinamesnis ir *Bendrujų principų sistema* neturėtų likti tokia, kad abejonių kyla neišvengiamai, o turėtų būti tobulinama.

⁸⁶ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia 2003, Nr. 1-2. p. 12.

⁸⁷ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse*. European review of private law. Volume 17 NO. 4-2009. p. 668.

6. Finansinio lizingo sutarties šalių pasikeitimas, teisių ir pareigų perleidimas

CK 6.568 straipsnio 2 dalis numato galimybę lizingo davėjui perleisti visas ar dalį savo teisių, susijusių su lizingo sutartimi ir jos dalyku tretiesiems asmenims, bet tai neatleidžia jo nuo prievolių, kurių įvykdymo terminas iki prievolių pagal lizingo sutartį perdavimo tretiesiems asmenims jau buvo suėjęs, ir nekeičia lizingo sutarties esmės. Teisių perleidimui lizingo gavėjo sutikimas nereikalingas. Jei lizingo gavėjas norėtų perleisti teisę naudotis lizingo dalyku ar kitokią iš lizingo sutarties atsirandančią teisę, tai gali padaryti tik gavęs išankstinį lizingo davėjo sutikimą. Dėl galimybės lizingo gavėjui perleisti savo pareigas įstatymo rengėjas Civilinio kodekso teisės nuostatose nepasisako, tačiau nenustato ir draudimo. Vadinasi, lizingo sutarties šalims suteikiama teisė susitarti, kad esant probleminei situacijai, pavyzdžiui, lizingo gavėjo nemokumui, vadovaujantis CK 1.42 straipsnio 1 dalimi, jei šalių susitarimu pasirinkta teisė nedraudžia reikalavimo perleidimo ar skolos perkėlimo, tai pagal bendrąsias skolos perkėlimą reglamentuojančias CK 6.115 straipsnio ir 6.116 straipsnio 1 dalies, nuostatas, lizingo gavėjas (skolininkas) gali perkelti skolą, jei lizingo davėjas sutinka. nenumatyta.

Lizingo modelio įstatymo 15 straipsnio 1 dalis nustato, kad lizingo davėjas savo teises pagal lizingo sutartį gali perduoti trečiajai šaliai be lizingo gavėjo žinios. Jei lizingo davėjo pareigų perdavimas pakenktų lizingo gavėjo teisėms susijusioms su lizingo dalyku, tokiu atveju lizingo gavėjo sutikimas yra būtinas.

Nauja įstatymo 15 straipsnio 2 dalyje numatyta nuostata leidžia lizingo gavėjui iš lizingo sutarties kilusias savo pareigas, kaip ir teises, perleisti tretiesiems asmenims, tik turint lizingo davėjo sutikimą. Be svarios priežasties, lizingo davėjas neturi teisės atsakyti duoti sutikimą.

Teisių ir pareigų perleidimo galimybė yra laikoma finansinio lizingo verslo plėtros kriterijumi. Iš vienos pusės, teisinė sistema padeda užtikrinti veiksmingą ir patikimą kapitalo rinkų cirkuliavimą, iš kitos pusės, lizingo davėjui yra suteikiama galimybė administracines lizingo sutarties paslaugas perduoti trečiosioms šalims.⁸⁸ Todėl, *Lizingo modelio įstatymo* 15 straipsnio 3 dalis numato, kad sutikimas perleisti teises trečiosioms šalims, gali būti duotas, ir kaip sąlyga lizingo sutartyje nustatyta, iš anksto.

Ir *Otavos konvencijos* 14 straipsnio 2 dalies, ir *Bendrujų principų sistemos* IV.B – 7:101 straipsnių nuostatos numato, kad lizingo gavėjas gali perduoti naudojimosi ir bet kurias kitas savo teises pagal lizingo sutartį, tik turėdamas lizingo davėjo sutikimą, atsižvelgiant į trečiųjų asmenų teises. Lizingo dalyko disponavimo teisės lizingo gavėjas, esant galiojančiai lizingo sutarčiai, neturi. *Otavos konvencija* akcentuoja, kad teisių

⁸⁸ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 39. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

perleidimas neličia lizingo sutarties nuostatų, ji yra vykdytina ir nėra keičiama. Vadinamojo ex-lege prisijungimo galimybės, t.y., kai lizingo objektą perėmęs asmuo prisijungia prie lizingo sutarties kaip lizingo sutarties šalis, *Otavos konvencija* nenumato.

7. Lizingo dalyko subnuoma

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, civilinėje byloje⁸⁹ yra pažymėjęs, kad įstatymai nedraudžia ieškovui tuo pačiu metu būti lizingo gavėju ir daiktą (lizingo objektą) išnuomoti išperkamosios nuomos sutartimi, jeigu nuosavybės teisė į daiktą nuomininkui (faktiškai subnuomininkui) pereina po to, kai lizingo gavėjui nuosavybės teisė į daiktą pagal lizingo sutartį jau yra perėjusi.

Pagal *Otavos konvencijos* 2 straipsnį subnuoma yra griežtai reglamentuota, orientuojantis į konvencijos taikymo sferą. Kiekvienam paskesniai sandoriui, jei jo dalykas yra tas pats lizingo objektas, ir jei pagal 1 straipsnio 1-ojo ir 2-ojo punktų nuostatas sandoris laikytinas finansinio lizingo sutartimi, taikomos *Otavos konvencijos* nuostatos. Remiantis 2 straipsniu ir vadovaujantis konvencijos 6 straipsnio 2 dalies nuostata, kai klausimai, kurie nėra tiesiogiai reguliuojami konvencijos, gali būti išspręsti vadovaujantis bendraisiais teisės principais, ir lizingo gavėjui teisių perkėlimo teisę nustatančiu 14 straipsnio 2 dalimi, A. Folsch daro išvadą, kad pagal *Otavos konvenciją* lizingo gavėjui subnuomotoju leidžiama tapti be lizingo davėjo sutikimo.⁹⁰

Į klausimą, ar lizingo gavėjui leidžiama būti subnuomotoju *Bendrujų principų sistemos* nuostatose tiesaus atsakymo nerasime. Vadovaujantis *Bendrujų principų sistemos* dispozityviomis normomis lizingo gavėjas privalo gauti lizingo davėjo sutikimą, jeigu nori tapti subnuomotoju, nors jis ir išlieka kaip ir anksčiau sutarties šalimi lizingo davėjui.

Įstatymų leidėjas lizingo sutarties šalių sutartyje neaptartas disponavimo teisėmis ir pareigomis galimybes reguliuoja dispozityviomis teisės normomis. Lizingo gavėjas turi teisę, su lizingo dalyku susijusias teises, perleisti tretiesiems asmenims, bet tik tuo atveju, kai ji yra lizingo dalyko teisėtas savininkas. Iš kitos pusės, laikytina būtina ir reikalinga įstatymo nuostata lizingo gavėjui visais atvejais gauti lizingo davėjo sutikimą, savo teises ir pareigas perduodant (subnuomojant lizingo dalyką). Griežtas įstatymo reikalavimas apsaugo lizingo gavėjo (investuotojo) interesus, nes jam labai svarbu kokiam asmeniui bus perleistos su lizingo dalyku susijusios teisės.

⁸⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 28 d. nutartis c. b. V. *Vaišvilos individuali įmonė v. UAB „Statnuoma.“* Nr. 3K-3-44/2008.

⁹⁰ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse. European review of private law.* Volume 17 NO. 4-2009. p. 672.

7. Finansinio lizingo sutarties forma ir registracija

Lizingo sutarčiai taikomos bendros nuomos sutarties sudarymo formos taisyklės. Kai lizingo objektas yra kilnojamas daiktas, tai vadovaujantis CK 6.478 straipsnio ir 1.73.1 dalies 6 punkto nuostatomis, lizingo sutartis gali būti sudaryta paprasta rašytine forma, ir notarinės formos nereikalaujama.

Kai lizingo objektas yra nekilnojamas daiktas, tai pagal CK 6.531 straipsnio 1 dalį sutarties termino pabaigoje, lizingo gavėjui išmokėjus lizingo dalyko kainą, ir jam pageidaujant, nekilnojamas daiktas priėmimo-perdavimo akto pagrindu yra perduodamas lizingo gavėjo nuosavybėn. Lizingo gavėjas savo nuosavybės teisę į nekilnojamąjį turtą viešame registre gali įregistruoti remdamasis lizingo sutartimi ir daikto priėmimo-perdavimo aktu.⁹¹

CK 6.572 straipsnio 1 dalis numato lizingo sutarčių teisinę registraciją, kai lizingo dalykas yra neregistruotas daiktas. Įstatymo nuostata skirta apsaugoti lizingo davėjo interesus ir nuosavybės teisę į daiktą, nes lizingo daiktas atlieka lizingo gavėjo prievolės pagal lizingo sutartį įvykdymo užtikrinimo funkciją. Iš kitos pusės registracijos faktu yra informuojami sąžiningi tretieji asmenys apie teisinę daikto padėtį ir jo savininką. Jei pavyzdžiui finansinio lizingo dalykas yra neregistruojamas daiktas, ir tokiam daiktui sudaryta finansinio lizingo sutartis nebuvo įregistruota viešame registre, tai finansinės nuomos gavėjui neteisėtai pardavus tokį daiktą trečiajam asmeniui, prieš jį finansinės nuomos davėjas negalėtų panaudoti savo, kaip parduoto daikto savininko, teisių, nes trečias asmuo benrdraja prasme būtų laikomas sąžiningu įgijėju. Šitaip būtų todėl, kad finansinės nuomos sutarties sudarymo faktą, kartu ir tai, jog finansinės nuomos gavėjas nebuvo daikto savininkas, o naudojosi tik finansinės nuomos sutarties pagrindu ir dėl to neturėjo teisės perleisti daiktą kito asmens nuosavybėn, trečias asmuo būtų galėjęs sužinoti iš viešo registro duomenų. Ne visada tretieji asmenys turi galimybę ir gali žinoti apie įgyjamo daikto teisinį režimą, todėl neįregistruoto registruotino sandorio fakto ir iš jo atsirandančių teisių negalima panaudoti prieš trečiuosius asmenis, bet ne prieš pačias sandorio šalis.⁹²

Rengiant *Lizingo modelio įstatymą*, buvo aktyviai diskutuojama dėl būtinybės registruoti lizingo sutartį ar lizingo dalyką. Lizingo sutartis neretai savyje turi komercinės paslapties elementų, todėl ji turėtų būti konfidenciali, ir joje esanti informacija neturėtų būti viešai skelbiama. Manytina, kad kur kas svarbesnė, ir būtina yra lizingo dalyko daiktinių teisių apsauga ir registracija. Nepriklausomai nuo to, ar valstybėje yra priimtas

⁹¹ MIZARAS, Vytautas. *Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą*. Vilnius.: Justitia. 2003. Nr. 1-2. p. 14.

⁹² MIZARAS, Vytautas.; MIKELĖNAS, Valentinas.; VILEITA, Alfonsas.[et al]. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius: Justitia, 2008. p.334.

įstatymas įpareigojantis registruoti finansinio lizingo sutartis, net ir tuo atveju, kai šalyje nėra šiuolaikinėmis technologijomis pagrastos turto apskaitos sistemos, registruoti lizingo dalyko daiktines teises būtina, siekiant sukurti atvirą rinką ir galimybę suinteresuotoms šalims susipažinti su teisiniu lizingo dalyko režimu.⁹³

Otavos konvencijoje 7 straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatos atitinka CK 6.572 straipsnio 2 dalį, kai lizingo gavėjo bankroto atveju, lizingo davėjas gali panaudoti savo teises prieš lizingo gavėjo kreditorius ir administratorių tik tuo atveju, jeigu lizingo sutartis buvo įstatymų nustatyta tvarka įregistruota. Todėl Lietuvoje yra nustatyta privaloma lizingo sutarčių registracija Sutarčių registre, ir tuo pagrindu padaromas įrašas apie lizingo dalyko daiktines teises nekilnojamojo turto ar kito specialaus turto (jūrų laivai, lėktuvai) registre.

Bendrujų principų sistema nenumato pareigos lizingo sutartis įregistruoti, bet teisės normose dėl kilnojamojo turto daiktinio saugumo užtikrinimo yra įrašytas imperatyvus reikalavimas, kad jos turi būti taikomos ir lizingo sutartims. (IX-1:101, IX-1:103 straipsniai.) Šiuo atveju, lizingo sutarties teisinė registracija atlieka deklaratyvinę funkciją, dar vadinamą įrodomąja, ir sandorio galiojimui ar šalių teisėms ir pareigoms jokios įtakos neturi, yra skirta informuoti trečiuosius asmenis, kad sandoris egzistuoja. Jeigu viskas iš tikrųjų yra taip, tuomet kad daiktinė teisė galėtų įsigalioji, užtikrindama lizingo gavėjui saugumą trečiųjų asmenų atžvilgiu, lizingo sutartis privalo, kaip to reikalauja *Bendrujų principų nuostatos*, būti įregistruota.⁹⁴

Bendra teisininkų nuomonė visuose teisės dokumentuose sutapo, todėl manau, kad teisinė lizingo sutarties registracija yra būtina priemonė tiek lizingo davėjo, tiek ir lizingo gavėjo teisių ir pareigų apsaugai, jau nekeliant klausimo, kad tai yra vienintelė informacinė priemonė trečiosios šalims sužinoti apie egzistuojančius lizingo teisinius santykius. Laikytina universalia įstatymo nuostata registruoti lizingo sutartis ar pažymėti apie lizingo dalyko daiktines teises nekilnojamojo turto ar kitame specialiaame (mašinos, laivai, lėktuvai) registre, paliekant šį klausimą spręsti valstybių viešosios teisės nuožiūrai, pasirenkant turto registracijos teisinio reglamentavimo modelį ar įgyvendinimo tvarką.

⁹³ CASTILLO-TRIANA, Rafael. The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application, p. 24. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.].

⁹⁴ FÖTSCHL, Andreas. *Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine vergleichende Analyse*. European review of private law. Volume 17 NO. 4-2009. p. 672.

9. Išvados

1. Šiuo metu verslo visuomenei pateikti nauji finansinio lizingo teisinius santykius reglamentuojantys nacionalinės ir tarptautinės teisės aktai: Lietuvos Respublikos Vartojimo kredito įstatymo projektas, tarptautinės privatinės teisės instituto UNIDROIT parengtas *Lizingo modelio įstatymas*, ir perspektyvoje, Europos sutarčių teisės pagrindu paruošta *Bendrujų principų sistema*, neabejotinai ateityje įtakos finansinių investicijų plėtros galimybes bei tarptautinės prekybos rinkos ir verslo vystymąsi. Šie dokumentai parengti įgyvendinant pažangiausius lizingo verslo tikslus ir atsižvelgiant į geriausios pasaulio lizingo praktikos iškeltus uždavinius, remiasi teisės doktrinos ir teisminės praktikos pagrįstomis išvadomis. Manytina, kad šių teisinių dokumentų nuostatos praktikoje bus taikomos Lietuvos finansinio lizingo verslo atstovų, ir jomis remsis nacionalinių teisės aktų rengėjai ir teismų praktika kaip modeliniais įstatymo pavyzdžiais.

2. Darytina išvada, kad atsižvelgus į nuolat kintančias šiuolaikinės rinkos tendencijas, įstatymo rengėjai tikslingai numatė naujas, lankstesnes ir labiau atitinkančias šiuolaikinio finansinio lizingo verslo realijas, *Lizingo modelio įstatymo* nuostatas, suteikiančias finansinio lizingo šalims galimybę pasirinkti taikytiną teisę, atsižvelgiant į lizingo gavėjo pagrindinių verslo interesų ar lizingo dalyko buvimo vietos valstybės teisę. Šios nuostatos galimai pakeis griežtą *Otavos konvencijos* nuorodą, konvencijos nuostatas taikyti tik tarptautinio finansinio lizingo verslo subjektams iš skirtingų valstybių, jei lizingo sutarties šalių valstybės konvenciją ratifikavusios,. Ir žinoma, lieka tikimybė, kad ateityje, universalus pagal savo prigimtį *soft law* teisės aktas *Bendrujų principų sistema*, gali tapti realia teisine priemone finansinio lizingo sutarties šalims renkantis taikytiną teisę.

3. Lizingo dalyko nuosavybės teisė lizingo sutarties galiojimo laikotarpiu, yra lizingo davėjo investicijų garantas, todėl jo atliekama tik lizingo dalyko finansavimo funkcija, ir „ekonominės nuosavybės“, o kartu ir investicinės rizikos perdavimas lizingo gavėjui, leidžia manyti, kad lizingo sandoris laikytinas specifiniu finansinio užtikrinimo sandoriu. Civiliniame kodekse lizingas įvardijamas finansinė nuoma – taip pabrėžiama finansavimo funkcijos svarba šiame specifiniame nuomos santykiyje. Lizingo davėjas veikdamas finansinio lizingo sutarties pagrindu, suteikia finansavimo paslaugas lizingo gavėjui, t. y. finansuoja lizingo gavėjo pageidaujamo lizingo dalyko įsigijimą nuosavybės teise, todėl lizingo davėjo ir pardavėjo (tiekėjo) sudaromą pirkimo-pardavimo sutartį galima laikyti sutartimi trečio asmens naudai.

4. Manytina, savalaikė ir skatinanti smulkių ir vidutinių įmonių integraciją bei galimybę dalyvauti pramonės ir ūkio plėtroje, *Lizingo modelio įstatyme* tarptautinės teisės įstatymų rengėjų įtvirtina novatorišką poziciją neriboti asmens galimybės teikti finansinio lizingo paslaugas, siekiant užtikrinti kiekvienam teisę patekti į finansinių paslaugų teikimo rinką, nepriklausimai nuo subjekto teisinės formos, viešas ar privatus jis yra. Deja, kiti, Lietuvos Respublikoje neregistruoti juridiniai asmenys, ateityje vargu ar galės įgyvendinti, šią *Lizingo modelio įstatymo* nuostatą, nes pagal 2009 m pabaigoje įsigaliojusį laisvę teikti paslaugas suteikiantį ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių paslaugų teikėjams Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 1 straipsnio 3 dalies 2 punkte numatoma išimtis, kad finansinės paslaugos nepatenka į šio įstatymo taikymo sritį.

5. Tarptautinių verslo subjektų pasirenkami verslo modeliai ir gamybos bei prekybos vystymui būtinos gamybos priemonės lėmė būtinybę *Lizingo modelio įstatymo* nuostatomis įteisinti naujų, materialių ir nematerialių objektų: infrastruktūros elementų, programinės įrangos, būsimos ar specialiai pagaminto turto teisinį pripažinimą lizinguojamu dalyku. Verslo praktikoje tai jau seniai egzistavo vienokiu ar kitokiu pavidalu, ir ši objektyvi būtinybė manytina, bus impulsas ir pagalba verslo atstovams vystyti tarptautinę prekybos praktiką ir gamybos pažangą.

6. Pagal finansinio lizingo sutartį lizingo davėjas perduoda lizingo dalyką lizingo gavėjui valdyti ir naudoti verslo tikslais. Tai rodo, kad lizingo sutartis – ne vartojimo, o verslo sutartis. Manau, kad CK 6.567 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostatata „verslo tikslais“ jau iš pat pradžių nustato įgyjamo lizingo dalyko numatomą paskirtį, apribojant jo galimą panaudojimą asmeniniams, šeimos ar namų reikmėms. Darytina išvada, kad verslo tikslo reikalavimas finansinio lizingo teisiniame santykiyje nėra vienpusė nuostata, apsaugojanti tik lizingo davėjo investicinį interesą, bet tai yra objektyvi būtinybė ir sąlyga lizingo gavėjui lizingo dalyką panaudojus versle, uždirbti pajamų periodinėms įmokoms mokėti ir taip įgyvendinti lizingo sutartimi prisiimtas savo pinigines prievolės. negali.. Iš kitos pusės verslo tikslo veiksnys riboja kai kurių (subjektų) finansinio lizingo paslaugos pasirinkimo galimybę.

7. Lizingo dalyko perdavimo lizingo gavėjui momento svarba lemia finansiniame lizingo santykiuje dalyvaujančių subjektų tam tikrų teisių ir pareigų atsiradimą ar pasikeitimą, ir nustato jų atsakomybės sąlygas ir ribas. Manau, labai svarbi nuostata buvo įgyvendinta *Lizingo modelio įstatyme* įtvirtinus nuostatą, reglamentuojančią lizingo dalyko pardavėjo (tiekėjo) atsakomybę lizingo gavėjui už nuostolius dėl netinkamo daikto transportavimo. Atsižvelgiant į pristatymo vietos teritoriją ir ypač į lizingo dalyko specifiką, praktikoje

pardavėjas (tiekėjas) ne visada yra vienintelis asmuo, kuris vykdo daikto perdavimo lizingo gavėjui procedūrą. Nelaikytina pertekline ir *Bendrujų principų sistemos* projekte numatoma teisės norma reglamentuojanti pareigą sutartyje nurodyti į kurią vietą finansinio lizingo sutarties dalykas turėtų būti pristatomas.

8. Mano nuomone, kadangi lizingo davėjas finansinio lizingo sandoryje atlieka tik lizingo dalyko finansavimo (išsigijimo) funkciją, todėl tikslinga yra *Lizingo modelio įstatymo* rengėjų įtvirtinta nuostata, kad lizingo davėjas nėra, ir jokiais aplinkybėmis negali būti atsakingas už lizingo dalyko pristatymą į verslo vietą, jo perdavimą, įdiegimą ar daikto kokybę – tai yra lizingo dalyko pardavėjo (tiekėjo) rūpestis, ir visos pretenzijos, kilusios iš lizingo dalyko ar su juo susijusios, lizingo gavėjo turi būti tiesiogiai reiškiamos tik pardavėjui (tiekėjui).

Manytina, kad visais atvejais, nepriklausomai nuo to, valdė tuo momentu lizingo dalyką lizingo gavėjas ar ne, prieš trečiuosius asmenis už patirtą žalą atsako tik lizingo gavėjas, ir lizingo davėjas, kaip teisinis lizingo dalyko savininkas, negali būti traukiamas atsakomybėn.

9. Manau, nėra iš esmės ribojanti lizingo gavėjo teises *Lizingo modelio įstatymo* 15 straipsnio nuostata visais atvejais gauti lizingo davėjo sutikimą, teisių ir pareigų perleidimui. Nuostata skirta finansinio lizingo sandorio tęstinumui užtikrinti ir lizingo davėjo investicinio intereso apsaugai, todėl yra svarbus perimamčio teises ar pareigas subjekto asmuo ir jo finansinės galimybės.

10. Laikytina būtina ir reikalinga įstatymo nuostata, registruoti finansinio lizingo sutartis ar pažymėti apie lizingo dalyko daiktines teises nekilnojamojo turto ar kitame specialiaame (mašinos, laivai, lektuvai) registre, paliekant valstybių viešosios teisės nuožiūra pasirinkti turto registracijos teisinio reglamentavimo modelį ar įgyvendinimo tvarką. Manytina, tai yra būtina priemonė tiek lizingo davėjo, tiek ir lizingo gavėjo teisių ir pareigų apsaugai, jau nekeliant klausimo, kad tai yra vienintelė informacinė priemonė trečiosioms šalims sužinoti apie egzistuojančius finansinio lizingo teisinius santykius.

11. Atsižvelgiant į šių dienų finansinio lizingo verslo plėtros būtinybę, manau, laikytina reikalinga, *Lizingo modelio įstatymo* 24 straipsnio 1 dalies nuostata, kad lizingo sutarčiai natūraliai pasibaigus (lizingo dalyko nuoma), ar nutraukus ją dėl lizingo gavėjo nemokumo, lizingo davėjui suteikiama teisė savo nuožiūra susigrąžintu lizingo turtu disponuoti. Tai progresyvi nuostata keliais aspektais: pirma tai efektyvus būdas lizingo davėjui atgauti įdėtas investicijas, antra, tai puiki galimybė investavimo plėtrai, ir trečia tai

akivaizdus realios teisės įtakos verslui pavyzdys, kai finansiniam sektoriui sudaroma galimybė sukurti veikiančią antrinę lizingo objektų rinką.

10. Priedas

	„Swedbank“ grupės įmonės Lietuvoje		„Šiaulių banko lizingas“		„Ūkio banko lizingas“	
	Ataskaitinio laikotarpio pabaigai	Dalis, (%)	Ataskaitinio laikotarpio pabaigai	Dalis, (%)	Ataskaitinio laikotarpio pabaigai	Dalis, (%)
Lizingo portfelio struktūra pagal lizingo tipą						
1. Finansinis	2 751 106	93,1%	118 997	99,56%	133 446	100,00%
2. Veiklos	203 515	6,9%	530	0,44%	0	0,00%
Iš viso:	2 954 621	100,0%	119 527	100,00%	133 446	100,00%
Lizingo portfelio struktūra pagal turto rūšį						
A. Kilnojamasis turtas	2 412 540	81,65%	97 121	81,25%	112 276	84,14%
B. Nekilnojamasis turtas	542 081	18,35%	22 324	18,68%	20 939	15,69%
C. Nematerialusis turtas	0	0,00%	82	0,07%	231	0,17%
Iš viso:	2 954 621	100%	119 527	100,00%	133 446	100,00%
A. Kilnojamasis turtas						
A.1. Pagal turto rūšį	2 412 540	100,00%	97 121	100,00%	112 276	100,00%
A.1.1. Pramonės įranga ir įrengimai	961 017	39,83%	28 003	28,83%	8 800	7,84%
A.1.2. Org. technika ir biuro technika	13 838	0,57%	4 581	4,72%	12 440	11,08%
A.1.3. Kelių transporto priemonės	714 451	29,61%	8 671	8,93%	11 616	10,35%
A.1.4. Lengvieji automobiliai	656 670	27,22%	5 780	5,95%	7 024	6,26%
1. Lengvieji komerciniai automobiliai	397 617	16,48%	4 186	4,31%	38	0,03%
2. Lengvieji keleiviniai automobiliai	259 053	10,74%	1 594	1,64%	6 985	6,22%
A.1.5. Laivai, lėktuvai ir geležinkelių riedmenys	39 221	1,63%	10 677	10,99%	0	0,00%
1. Laivai	3 115	0,13%	12	0,01%	0	0,00%
2. Lėktuvai	11 716	0,49%	10 665	10,98%	0	0,00%
3. Geležinkelių riedmenys	24 390	1,01%	0	0,00%	0	0,00%
A.1.6. Kitas turtas	27 343	1,13%	39 409	40,58%	72 396	64,48%
A.2. Pagal pirkėjus	2 412 540	100,00%	97 121	100,00%	112 276	100,00%
1. Privatus sektorius	2 156 396	89,38%	49 536	51,00%	28 701	25,56%
2. Valstybinis sektorius	12 179	0,50%	0	0,00%	0	0,00%
3. Fiziniai asmenys	240 068	9,95%	47 585	49,00%	83 575	74,44%
4. Kiti vartotojai (nerezidentai)	3 897	0,16%	0	0,00%	0	0,00%
A.3. Lizingo portfelio trukmė	2 412 540	100,00%	97 121	100,00%	112 276	100,00%
1. Iki metų	44 263	1,83%	9 655	9,94%	87 201	77,67%
2. Iki 3 metų	80 110	3,32%	24 699	25,43%	2 879	2,56%
3. Iki 5 metų	415 860	17,24%	23 826	24,53%	107	0,10%
4. daugiau nei 5 metai	1 807 069	74,90%	23 146	23,83%	7	0,01%
B. Nekilnojamasis turtas						
B.1. Pagal pastatus	542 081	100,0%	22 324	100,00%	20 939	100,00%
1. Pramoniniai pastatai	186 615	34,4%	1 488	6,67%	0	0,00%
2. Biurai	106 802	19,7%	1 479	6,63%	20	0,10%
3. Gyvenamieji namai	7 330	1,4%	0		313	1,50%
4. Kiti pastatai	117 911	21,8%	2 448	10,97%	20 606	98,41%
B.2. Pagal pirkėjus	542 081	100,0%	22 324	100,00%	20 939	100,00%
1. Privatus sektorius	532 474	98,2%	21 767	97,50%	19 917	95,12%
2. Valstybinis sektorius	0	0,0%	0		0	0,00%
3. Fiziniai asmenys	9 607	1,8%	557	2,50%	1 022	4,88%
B.3. Lizingo portfelio trukmė	542 081	100,00%	22 234	99,60%	20 939	100,00%
1. Iki 5 metų	31 300	5,8%	1 950	8,73%	0	0,00%
2. Iki 10 metų	65 328	12,1%	2 881	12,91%	0	0,00%
3. Iki 20 metų	16 895	3,1%	14 918	66,82%	0	0,00%

Lentelė Nr.1. Lietuvos bankų lizingo portfelio struktūra (2009 m. IV ketvirtis).

11. Literatūros sąrašas

Teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės žinios, 1992, Nr.33-1014;
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74;
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės žinios, 1964, Nr.19-138.
4. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 91-3891;
5. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. Valstybės žinios, 2001, Nr. 110-3992;
6. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas. Valstybės žinios, 2002, Nr. 35-1271.
7. Lietuvos Respublikos bankų įstatymas. Valstybės žinios, 2004, Nr. 54-1832;
8. Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymas. Valstybes žinios, 2009-12-28, Nr. 153, Publ. Nr. 6901;
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1407 „Dėl Juridinių asmenų registro įsteigimo ir Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo.“ Valstybės žinios, 2003, Nr. 107-4810;
10. LR Vartojimo kredito įstatymo projektas. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=2511&p_org=8&p_fix=y&p_gov=n>. žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.];
11. 20-as verslo apskaitos standartas „Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda“. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.tax.lt/vas/2_20.pdf >. [žiūrėta 2010 m. kovo 25 d.];
12. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 125. „Dėl paskolų rizikos duomenų bazės tvarkymo taisyklių dalinio pakeitimo.“ 2002 m. kovo 14 d. Nr. 37. [interaktyvus]. Prieiga per internetą:<http://www.lb.lt/acts/Result.asp?F=12002031437&Y=1999&M=4&D=8&Ye=2010&Me=3&De=16&SS=Ie%F0koti&P=34>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 6 d.];
13. 2008 m. rugsėjo 3 d. Europos Parlamento rezoliucija „Dėl bendros Europos sutarčių teisės principų sistemos.“ [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:295E:0031:0032:LT:PDF>>.[žiūrėta 2010 m. kovo 25 d.];
14. 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr.593/2008 „Dėl sutartiniams santykiams taikytinos teisės (Roma I)“ OL 2008, L 177/6. [interaktyvus]. Prieiga per internetą:<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0016:LT:PDF>>.[žiūrėta 2010 m. kovo 21 d.];

15. 1988 m. UNIDROIT Tarptautinio finansinio lizingo konvencija. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/english/conventions/1988leasing/1988leasing-e.htm>>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.];
16. 2008 m. UNIDROIT Lizingo modelio įstatymas. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/english/documents/2008/study59a/s-59a-17-e.pdf>>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.];
17. 2008 m. Bendrųjų principų sistema (*Draft Common Frame of Reference*). [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.sellier.de/pages/downloads/9783866530980_toc.pdf?code=2b4bbd3f68515c3db8a996538bf05767>. [žiūrėta 2010 m. balandžio 3 d.].

Specialioji literatūra:

18. MIKELĖNAS, Valentinas.; MIZARAS, Vytautas.; BARTKUS, Gintautas.; KESARAUSKAS, Šarūnas... [et al]. *LR civilinio kodekso komentaras. 2 knyga: Asmenys*. Vilnius: Justitia. 2002;
19. MIKELĖNAS, Valentinas. *Sutarčių teisė. Bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija*. Vilnius.: Justitia. 1996;
20. MIZARAS, Vytautas, VILEITA, Alfonsas, MIKELĖNAS, Valentinas...[et al]. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius: Justitia, 2008;
21. STANISLOVAITIS, Romualdas. *Komercinė teisė*. Vilnius: Eugrimas. 2005;
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. *Teismų praktika*. Nr. 30. 2009;
23. GUMBIS, Jaunius. Viešo administravimo erdvės tobulinimo paieškos. *Socialiniai mokslai*,. 2008, Nr. 3, p. 14-16;
24. JAKUTYTĖ-SUNGAILIENĖ, Asta. Turto samprata Lietuvos civilinėje teisėje. MRU. Socialinių mokslų studijos. *Mokslo darbai*, 2009, Nr. 3, p. 213-226;
25. MIZARAS, Vytautas. Tarptautinės privatinės teisės vienodinimo Europos Sąjungoje rezultatai: reglamentai Roma I ir Roma II. Vilnius: *Justitia*, 2008, Nr. 4 (70), p. 2-24;
26. MIZARAS, Vytautas. Pirkimo-pardavimo sutartinių santykių reguliavimas Civiliniame kodekse. Vilnius: *Justitia*, 2003, Nr. 5, p. 13-23, Nr. 6, p. 10-21;
27. MIZARAS, Vytautas. Lizingo sutarties sampratos aiškinimas pagal Civilinį kodeksą. Vilnius.: *Justitia*, 2003, Nr. 1-2, p. 3-17;
28. БРАГИНСКИЙ, М. И., ВИТРЯНСКИЙ, В. В. *Договорное право. Книга вторая: Договоры о передаче имущества*. Москва.: Статут, 2000;
29. FÖTTSCHL, Andreas. Financial Leasing unter der UNIDROIT-Convention on International Financial Leasing und dem Draft Common Frame of Reference: Eine

Teismų sprendimai:

30. Europos Teisingumo Teismo (antrosios kolegijos) 1998m. rugsėjo 15 d. sprendimas civilinėje byloje *European Night Services Ltd v. Komisija*. Teismo praktikos rinkinys. 1998. p. II-03141;
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. kovo 23 d. nutartis c. b. *UAB „Refosa“ v. UAB „Veho“ ir UAB „Swedbank lizingas.“* Nr. 3K-3-133/2010;
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. kovo 20 d. nutartis c. b. *UAB „Ervin“ v. Švedijos Karalystėje registruota bendrovė Ageratec AB*. Nr. 3K-3-128/2010;
33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 1 d. nutartis c. b. *„Vakarų laivų gamykla“ v. UAB „Mechanika“* Nr. 3K-3-19/2010;
34. Lietuvos Apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 23 d. nutartis *UAB „Parex faktoringas ir lizingas“ v. UAB „BTSK“; O.T.; L.T.* Nr. 2A-879/2009;
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 17 d. nutartis c. b. *UAB „Vakario transportas“ v. UAB „SEB VB Lizingas“*, Nr. 3K-3-125/2009;
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. balandžio 2 d. nutartis c. b. *UAB „Artrema“ v. UAB „SDG.“* Nr. 3K-3-149/2009;
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 28 d. nutartis c. b. *V. Vaišvilos individuali įmonė v. UAB „Statnuoma.“* Nr. 3K-3-44/2008;
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. vasario 18 d. nutartis c. b. *„VB Lizingas“ v. A. Stankovskos stomatologinė įmonė „Dentesta.“* Nr. 3K-3-123/2004;
39. Lietuvos Aukščiausiojo teismo civilinių bylų skyriaus 2001 m. birželio 21 d. nutartis c. b. *UAB „Vilniaus banko lizingas v. R. Bagvilo komercinė gamybinė firma.* Nr. 3K-3-440/2001;
40. Kauno apygardos teismo 2009 m. gruodžio 17 d. nutartis c. b. *UAB „DnB NORD lizingas“ v. BUAB „Šilna“* Nr. B2-1529/2009.

Elektroniniai dokumentai:

41. CASTILLO-TRIANA, Rafael. *The Unidroit model law on leasing. Background, foundation and application*, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.ftaaconsulting.com/UNIDROIT.pdf>> [žiūrėta 2010 m. kovo 14d.];
42. ДОРОШКЕВИЧ, В. Ф., ХИЛЬ, М. А., ПОДШИПКИН, Д. А. *Особенности правового регулирования лизинга в государствах-членах ЕвразЭс*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=13584>>. [žiūrėta 2010 m. kovo 14 d.].

Santrauka

Magistro darbe „Finansinio lizingo reglamentavimo aktualijos“ analizuojamos Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso, 1988 m. Tarptautinio finansinio lizingo konvencijos (*UNIDROIT Convention on International financial leasing*), Europos privatinės teisės instituto 2008 m. parengto Lizingo modelio įstatymo (*UNIDROIT model law on leasing*) teisės aktų nuostatos, apžvelgiamos 2008 m. paskelbto Europos sutarčių teisės Bendrųjų principų sistemos (*Draft Common Frame of Reference*) projekto teisės normos, reglamentuojančios finansinio lizingo teisinį santykį.

Pirmoje darbo dalyje analizuojant lizingo teisinį santykį reglamentuojančių teisės aktų nuostatas nustatyta, kad svarbiausiu veiksniu, lemiančiu teisės aktų kaitos būtinybę yra laikytina dinamiška ir kintanti finansinio lizingo verslo praktika. Ji yra tas akstinas, kuris apsprendė naujų lizingo objektų teisinį pripažinimą, teisės nuostatų, numatančių, lankstesnę galimybę lizingo sutarties šalims pasirinkti jų santykiams taikytiną teisę, priėmimą. Išsamiai nagrinėjant teisės aktų nuostatas reglamentuojančias finansinio lizingo sutarties sudarymo ar vykdymo ypatumus, įvertinamas iki tol nereglamentuotų lizingo sandorio elementų, šalių teisių ir pareigų, naujo, universalesnio reglamentavimo tikslingumas: lizingo dalyko pardavėjo atsakomybė lizingo gavėjui už nuostolius dėl netinkamo daikto transportavimo, pristatymo vietos privaloma nuoroda sutartyje, lizingo dalyko disponavimo teisės suteikimas lizingo davėjui ir kitos. Bene svarbiausios teisės nuostatos įstatymuose skirtos lizingo davėjo teisių ir pareigų išskirtiniam apibrėžimui. Lizingo davėjas finansinio lizingo sandoryje atlieka tik lizingo dalyko finansavimo funkciją, todėl pritartina įstatymų rengėjų nuomonei, kad jokiais aplinkybėmis lizingo davėjas negali būti atsakingas už lizingo dalyko pristatymą, įdiegimą ar kokybę – tai yra lizingo dalyko pardavėjo rūpestis, ir visos pretenzijos, kilusios iš lizingo dalyko ar su juo susijusios, lizingo gavėjo turi būti tiesiogiai reiškiamos tik pardavėjui. Lizingo dalyko nuosavybės teisė lizingo sutarties galiojimo laikotarpiu, yra lizingo davėjo investicijų garantas, todėl jo atliekama tik lizingo dalyko finansavimo funkcija, „ekonominės nuosavybės“, o kartu, ir investicinės rizikos perdavimas lizingo gavėjui, leidžia manyti, kad finansinio lizingo sandoris laikytinas specifiniu finansinio užtikrinimo sandoriu.

Zusammenfassung

In der Magisterarbeit „Aktualitäten der Regelung über das Finanzierungsleasing“ werden die rechtsvorschriftlichen Bestimmungen im Zivilgesetzbuch der Republik Litauen, in den 1988 UNIDROIT Übereinstimmungen über das internationale Finanzierungsleasing (*UNIDROIT Convention on International financial leasing*), im 2008 vom Institut für europäische Privatrecht vorbereiteten UNIDROIT Modell Gesetz über Leasing (*UNIDROIT model law on leasing*) untersucht, hier werden auch die rechtlichen Normen im 2008 veröffentlichten europäischen vertragsrechtlichen Entwurf des Gemeinsamen Referenzrahmen (*Draft Common Frame of Reference*) beleuchtet und somit die entstehenden Rechtsbeziehungen zwischen diesen Regelungen über das Finanzierungsleasing gezeigt.

Im ersten Teil der vorliegenden Arbeit wurde aufgrund der Untersuchung der rechtsvorschriftlichen Bestimmungen festgestellt, daß als der wichtigste Faktor, der die Notwendigkeit der Änderung der Rechtslage verursacht, sollte die dynamische und sich entwickelnde Finanzierungsleasinggeschäftspraxis gelten. Eben sie gab eine entscheidende Anregung zur rechtlichen Anerkennung von neuen Leasingobjekte und zur Verabschiedung Regelungen, die den Leasingvertragsparteien eine flexiblere Möglichkeit bei der Auswahl des anwendbaren Rechtes für ihre Beziehungen, vorsieht. Bei der ausführlicher Analyse der rechtsvoschriftlichen Bestimmungen, die die Besonderheiten der Vertragsabschluß oder Vertragserfüllung regeln, wird die Zweckmäßigkeit neuer, flexiblerer Regelung über bisher keiner Regelung unterliegenden Leasingtransaktionsbestandteile, die Rechte und Pflichten der Parteien, eingeschätzt: Haftung des Verkäufers des Leasingobjekts gegen den Leasingnehmer für Schäden, entstandenen infolge der unsachgemäßen Zustellungsweise des Gegenstandes, die erforderliche Angabe des Leistungsortes der Lieferung im Vertrag, die Überlassung dem Leasinggeber vom Recht zur Nutzung des Leasingsaches und andere. Wahrscheinlich die wichtigsten Normen in den Gesetzen sind für die exklusive Definition der Rechte und Pflichten des Leasinggebers bestimmt. Der Leasinggeber erfüllt in der Leasingtransaktion lediglich die Funktion der Finanzierung der Anschaffung des Leasinggegenstandes. Das ist der Grund, warum man der Meinung der Gesetzgeber zustimmen sollte, daß der Leasinggeber unter keinen Umständen für Zustellung, Einrichtung bzw. Qualität des Leasinggutes verantwortlich gemacht werden kann – dafür soll sich der Verkäufer des Leasingobjektes sorgen, und alle Ansprüche, die sich aus dem Leasinggegenstand bzw. im Zusammenhang damit ergeben, sind direkt lediglich an den Verkäufer zu richten. Das Eigentumsrecht auf die Leasingsache während der Laufzeit des Leasingvertrages bedeutet für den Leasinggeber die Sicherheit seiner Investitionen. Das ist der Grund, warum die

Tatsache, daß er lediglich die Funktion der Anschaffung des Leasingobjekts übernimmt, zugleich aber auch die Überlassung dem Leasingnehmer „des ökonomischen Eigentums“ und des Investitionsrisikos führen zur Meinung, daß Finanzierungsleasingtransaktion als eine spezifische Transaktion finanzieller Sicherheit betrachtet werden sollte.